

RIMSKE KERAMIČKE SVJETILJKE S PEČATOM *FORTIS* IZ ZBIRKE MUZEJA SLAVONIJE OSIJEK

Izvorni znanstveni rad

UDK 904:738.8(497.5-3 Osijek)''652''

ZVONIMIR MARINOVIĆ

Jordanovac 110

HR-10000 Zagreb

Od samog osnutka Muzeja Slavonije u Osijeku, u fundusu su se našle rimske keramičke svjetiljke. U počecima im je pridavana veća pozornost, a potom su postupno zanemarivane. U ovom članku donesena je jedna važna skupina svjetiljki. Kataloški je opisana te broji 51 svjetiljku. Manji broj svjetiljki već je objavljen, ali uglavnom nedostaju iscrpni opisi. Sakupljanje podataka uključivalo je, uz tipološku obradu, i istraživanje muzejskih knjiga. Na kraju su dobivene spoznaje stavljene u povijesni kontekst.

Ključne riječi: rimske keramičke svjetiljke, firma svjetiljke, pečat Fortis, Muzej Slavonije, tipologija, katalog

Svjetiljke s pečatom Fortis čine najbrojniju skupinu među rimskim keramičkim svjetiljkama u Muzeju Slavonije te stoga i zaslužuju da im se posveti pozornost. U rad su uključene samo inventirane svjetiljke sakupljene tijekom 19. i 20. st. Sve su s područja Osijeka, iako se za neke ne može utvrditi točan položaj nalaska. Među njih nisu uvrštene nalazi s velikih zaštitnih istraživanja vođenih od 80-ih godina do danas (Bolnica, Vojarna, itd.). Danas su svjetiljke u sklopu Zbirke keramičkih predmeta. Sama zbirka svjetiljki broji preko 730 cijelih svjetiljki i ulomaka svjetiljki. Od toga najveći dio pripada svjetiljkama s pečatom (605). Od toga 326 svjetiljki ima čitljiv pečat, a kod 113 pečat se

ne može jasno odrediti. Među pečatima dominira Fortis, s 51 pečatom. (Tablica 1. i 2.)

Tipovi svjetiljki određivani su prema tipologiji koju je napravila D. Ivanyi za panonske svjetiljke (IVANYI 1935.). Za određivanje boja korištene su tablice *Munsell soil color charts* (MUNSELL 2000.). Terminologija je korištena prema uzoru na terminologiju koju je koristila B. Vikić-Belančić. Svakako, terminologiji se u budućnosti treba posvetiti više pozornosti te ju poboljšati i jezično osuvremeniti.

UKUPNO	FIRMA SVJETILJKE	PEČATI	NEODREDIVI PEČATI	NEČITLJIVI PEČATI	PEČAT FORTIS
730	605	326	43	70	50

Tablica 1. Brojčano stanje zbirke

	U UKUPNOM ZBROJU	U FIRMA SVJETILJKAMA	MEĐU PEČATIMA UKUPNO	MEĐU ODREDIVIM PEČATIMA
UDIO (%)	6,8 %	8,3 %	15,3 %	23,5 %

Tablica 2. Udjeli pečata *Fortis*

Arheološki odjel jedan je od prvih u Muzeju Slavonije osnovanih 1877. g. Temelj arheoloških zbirki su darovane zbirke Franje Sedlakovića i Dragutina F. Nubera. Godine 1893. u Muzej dolazi Vjekoslav Celestin s kojim počinje novo razdoblje u razvoju Arheološkog odjela. Započeo je s arheološkim iskopavanjima koja su postala primarni način stjecanja arheološkog fundusa (ŠIMIĆ 1997.: 49). U razdoblju od 1893. do 1910. g. Karlo F. Nuber, jedan od najvećih darovatelja, darovao je mnoge svoje velike zbirke, a prve je darovao rimske svjetiljke (ŠIMIĆ 1997.: 49). Rezultati muzejskog rada uskoro su se vidjeli. Naime, V. Celestin je već 1901. g. objavio rimske svjetiljke (CELESTIN 1901.: 21-43). Tada je i donio 25 svjetiljki s pečatom Fortis. Nažalost, nisu navedeni inventarni brojevi pa za većinu nije moguće točno odrediti o kojima se radi. Nakon V. Celestina svjetiljke su objavljivane pojedinačno i u sklopu rezultata arheoloških istraživanja, najčešće bez detaljnijeg opisa. Inventarne knjige, koje su dostupne, napisane su sredinom 20. st. Ponegdje se može prepoznati rukopis D. Pinterović koja je tada i vodila Arheološki odjel i uredila ih. Trebalo bi istražiti i knjige iz kojih je ona crpila podatke. Iako metodologija rada tada možda nije bila iscrpna kao danas, treba se nadati da bi to barem u određenoj mjeri doprinijelo novim podacima.

Svjetiljke u ovom radu dolaze s područja *Murse*, današnjeg Osijeka. Kroz *Mursu* su prolazile važne ceste. Cesta Ptuj (*Poetovio*)-Osijek (*Mursa*) koja ide dalje preko Vinkovaca (*Cibalae*) prema Srijemskoj Mitrovici (*Sirmium*), cesta od Osijeka do Zmajevca (*Ad Novas*) i dalje prema Pečuhu (*Sopiana*), cesta Szombathely (*Savaria*)-Osijek (*Mursa*) (FLUSS 1933.: 670-671; MOCSY 1962.: 584-588; MOCSY 1974.: 120-123). Smještena na tom raskrižju, Mursa je rasla zajedno s rastom važnosti limesa. Prvo je pripadala provinciji *Pannonia Inferior*, a nakon Dioklecijanove podjele našla se u provinciji *Pannonia Secunda*. Pretpostavlja se postojanje rimskog legijskog logora i vojnih jedinica koje su bile ovdje smještene radi kontroliranja mosta preko Drave (FLUSS 1933.: 672-673; MOCSY 1962.: 584-588; MOCSY 1974.: 273; FILIPOVIĆ 2004.: 157), a Hadrijan je dodijelio Mursi status kolonije 133. g. (FLUSS 1933.: 672; MOCSY 1974.: 119; PINTEROVIĆ 1978.: 53-55). Izgradnja grada cvjetala je od Hadrijana do Markomanskih ratova (167.-180. g.). Novo razdoblje obnove i izgradnje nastupilo je za dinastije Severa (193.-235. g.), zadnje razdoblje trajalo je od Dioklecijana (284. g.) do Vizigotske pljačke (378. g.). Nakon pljačke broj stanovnika se smanjio, a nakon Hnskog osvajanja rimska uprava nikad više nije uspostavljena u pravom obliku (FLUSS 1933.: 672-674; FILIPOVIĆ 2004.: 157-159). Vidljivo je po importu iz Italije, a kasnije iz Galije, Germanije, Male Azije, Sirije i Dakije, da se Mursa nalazila na važnom prometnom raskrižju (FILIPOVIĆ 2004.: 164-165). Problematikom uvezene robe neću se baviti u ovom radu jer ju je nužno povezati s lokalnom proizvodnjom, a ta bi tema trebala biti sljedeći korak u mojem istraživanju svjetiljki s područja Osijeka. Kod datiranja prvih importa držao sam se stajališta da je za vrijeme Flavijevaca uspostavljena redovita trgovina limesom (BARKOCZI 1980.: 100).

SVJETILJKE S PEČATOM (*FIRMA* SVJETILJKE)

Rimske svjetiljke razvijaju se iz grčkih helenističkih svjetiljki. Proces razvoja ide ka sužavanju ramena i znatnom povećanju diska, koji sada postaje glavni nosilac ukrasa. Rani tipovi rimskih svjetiljki imaju pretežno okruglo tijelo, dok daljnji proces ide u pravcu preobličivanja okruglog, raščlanjenog tijela u ovalno, organski povezano. Plastični ukras postaje sve plošniji i stiliziraniji, a kod kasnoantičkih postaje posve geometriziran. Oznaka majstora javlja se već na nekim republikanskim primjerima. Rimska domaća proizvodnja počinje u 1. st. pr. Kr., a dva stoljeća kasnije proširila se i na Galiju, Germaniju i podunavske provincije (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: VII).

Svjetiljke s pečatom (*firma* svjetiljke) brzo se šire zbog svoje funkcionalnosti i postaju takmac svjetiljkama s ukrasom. Oblik je više kruškolik, recipijent je okrugao, a nos nešto izdužen i na vrhu zaobljen. Disk je obrubljen prstenom koji može biti zatvoren ili otvoren, a traka se može nastavljati duž kanala i koljenasto završiti pri vrhu nosa. Kanal može biti uži ili širi, a u njemu je obično rupica (ponekad i dvije ili tri), okrugla ili ovalna, koja je služila za dovod zraka. Otvor za ulje nalazi se većinom na sredini diska, a na primjercima ukrašenim reljefom bila su najčešće dva otvora, sa strane, dijagonalno položena iznad ili ispod reljefa (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXIX). Najčešći su prikazi tragičnih i komičnih maski, a osim njih česti su prikazi glava Amora, Amona, Meduze, riječnih božanstava ili Satira (IVANYI 1935.: 15). Kod ranih svjetiljki ovoga tipa javljaju se na ramenima tri ušice za vješanje, ali su zbog svoje krhkosti zamijenjene bradavicama raznih oblika koje su ukrasni element. Mogu biti također i samo dvije bradavice. Rijetko se pojavljuje drška koja se onda nalazi nasuprot nosu ili na sredini diska. Na donjoj strani obično su dva koncentrična prstena ili kružnice unutar kojih se nalazi radionički pečat. Pečat (*firma*) sastoji se od *cognomena*, *nomena* ili *praenomena*, ali i *tria nomina*. Imena su u nominativu ili genitivu, ponekad uz dodatak F (*fecit* ili *figlina*). Rani primjerci imaju češće ispod pečata vijenac s palminom grančicom, sam vijenac, srololik listić, kružić ili više njih, slovo ili koji drugi znak. Pečat je bio reljefan, a rijetko urezan (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXIX).

Najjači centri proizvodnje bili su u sjevernoj Italiji (osobito Modena). Tu nam vijest donosi Plinije Stariji (Hist. Nat. XXXV, 160). Proizvodnja koja se širi u 1. st. provincijama temelji se isprva na uvezenim kalupima, a kasnije se radionice osamostaljuju. U lokalnoj proizvodnji javljaju se primjerci koji pokazuju slabije pročišćenu i pečenu glinu te slabiju izvedbu. Na njima se rjeđe nalazi pečat (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXX).

D. Ivanyi je *firma* svjetiljke podijelila na tri tipa: XV, XVI i XVII. Tip XV ima zatvoren prsten oko diska i na vratu nosa je kanalić koji je na kraju zaobljen. Odgovara Loescheke tipu IX (varijanti a i b) te Fischbachovom tipu C. Loescheke ga datira između 75. i 100. g., dok se u Panoniji njegova datacija stavlja od početka 1. st. do kraja 2. st. Tip XVI ima prsten koji je malo otvoren prema jezičcu na vrhu

nosa. Odgovara Loeschke tipu IX (varijanta c) i Fischbachovom tipu B. Datira se na prijelazu iz 1. u 2. st. Tip XVII najčešći je tip *firma* svjetiljke. Prsten je otvoren prema kanalu koji vodi do otvora za fitilj. Kanal je kod starijih primjeraka uzak, a kasnije se proširuje. U Panoniji prevladavaju one sa širim kanalom. Odgovara Loeschke tipu X i Fischbachovom tipu A. Datiraju se od zadnjeg desetljeća 1. st. do sredine 4. st. Daticije su temeljene na popratnim nalazima (IVANYI 1936.:16-19).

Pri daticiji pozornost se mora obratiti i na fakturu i način obrade. Svjetiljke starijeg tipa gotovo su sve fine fakture, oštih obrisa i kvalitetnog pečenja. Pečat je pravilan i plastičan. Često imaju ukras na disku. Pretežno su proizvod italskih radionica. Primjerci mlađeg tipa s kanalom iz 1. i 2. st. dobre su kvalitete, skladnih proporcija i precizno rađenih detalja. Masovnom proizvodnjom kasnije dolazi do opadanja kvalitete, na što također utječe povećanje broja provincijalnih i lokalnih radionica. Postaju manjih dimenzija, zanemaruju se detalji, glina je slabije pročišćena. Pečat je dosta plošan i neujednačenih slova (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXIII).

PEČAT *FORTIS*

Radionica majstora Fortisa (*L. Aemilius Fortis*) djelovala je u okolici Modene (Savignano sul Panaro) od polovine 1. st. do 2. st. Pečat *FORTIS* nalazi se na sva tri tipa *firma* svjetiljki, a ubraja se u majstore starije generacije (LUCERNE ROMANE 1997.: 26-27). Majstor Fortis bio je poznat kao najplodniji proizvođač *firma* svjetiljki i kao najveći izvoznik. To je vjerojatno i razlog zbog kojega su lončari stavljali njegov pečat na svoje proizvode kako bi ostvarili veću zaradu (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXIV). Njegove svjetiljke bile su rasprostranjene skoro u svim provincijama Carstva (KIRSCH 2002.: 27).

Primjerci prvorazredne kvalitete, s vrlo pravilnim i plastičnim pečatom ispod kojeg se nalazi vijenac i palmina grančica ili samo vijenac, potječu iz cvatućeg razdoblja njegove radionice (1. st.) (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXV). Motiv vijenca s palminom grančicom nalazi se na ulomcima br. 25, 40 i 43, a vjerojatno i na br. 42. B. Vikić-Belančić datira pečate s vijencem iz Siska u drugu polovinu 1. st. (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: 79, kat. br. 626, 628). J. Istenič pečat Fortis s vijencem datira na ptujskoj nekropoli u prvu polovinu 2. st. do u prvu trećinu 3. st., ali se radi o lokalnim proizvodima gdje je vidljivo opadanje kvalitete izvedbe pečata (ISTENIČ 1999.: 155-160). Primjerke s koncentričnim krugovima J. Istenič pripisuje uvozu te ih datira u prvu trećinu 2. st. (ISTENIČ 1999.: 153-155).

Svjetiljke srednje kvalitete obilježavaju dugotrajnost i opadanje radionice (2. st.) (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXV).

Na kraju, uslijed mnogostrukog otiskivanja, pojavljuju se osrednje i slabe svjetiljke malih dimenzija koje nose obilježja provincijalnih i lokalnih radionica. Svjetiljke provincijalnih majstora su mekše fakture, neoštih obrisa, zakržljalih bradavica, manjih dimenzija te imaju više

plošan pečat nejednakih slova (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXV).

U Mursi se može pretpostaviti postojanje proizvodnje keramičkih svjetiljki, što je vidljivo iz brojnih kalupa koje zbirka sadrži, a među njima su i dva kalupa za svjetiljke s pečatom Fortis. Keramičarska proizvodnja postojala je u Mursi, ali ta tema do sada nije zasebno obrađivana, osobito ne sama proizvodnja keramičkih svjetiljki. Svakako je važno napomenuti pronalaskе keramičarskih peći na lokalitetu Osijek-Vojarna na kojem zaštitna arheološka istraživanja vodi S. Filipović. Suvremena metodologija arheološkog iskopavanja, koja se provodi na ovom lokalitetu, mogla bi obogatiti u većoj mjeri naša saznanja o keramičarskoj proizvodnji u Mursi. Također, treba produbiti i saznanja o importu kalupa i njihovoj lokalnoj izradi. Nadam se da će novija istraživanja osvijetliti vrijeme prvoga rimskog naselja na ovom području i njegovu vezu s autohtonim stanovništvom. Razvijena keramičarska proizvodnja koja je postojala prije dolaska Rimljana vjerojatno se nastavila i kasnije. Za sada se ne mogu sa sigurnošću povezati nađeni kalupi za svjetiljke s određenim keramičarskim pečima.

SVJETILJKE S PEČATOM *FORTIS* IZ ZBIRKE MUZEJA SLAVONIJE

Svjetiljke u ovom radu pripadaju tipu Ivanyi XVII, izuzev jedne koja je tip Ivanyi XV. Glavnina ih ima samo pečat (kat. br. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49), a razlikuju se i po kvaliteti izrade. Tako se kat. br. 11, 34 i 41 izdvajaju kao kvalitetno izrađene svjetiljke dok se na nekima može uočiti lošija kvaliteta izrade, npr. nesimetričnost (kat. br. 7 i 8). Sve ih se može datirati u razdoblje 2. i 3. st. Tip Ivanyi XVII s pečatom Fortis zastupljen je također i u Sisku (ZANINOVIĆ 2004.: kat. br. 40-46), u Mađarskoj (PALÁGYI 2002.: kat. br. 53, 78, 86, 91, 108, 111, 119, 124, 129, 136, 141, 147) i u Bosni i Hercegovini (BUSULADŽIĆ 2007.: kat. br. 132-139).

Po ukrasu se ističu tri svjetiljke koje imaju prikaz komične maske na disku (kat. br. 16, 31 i 36). B. Vikić-Belančić datira svjetiljke s komičnom maskom u drugu polovinu 1. st. i 2. st. Svjetiljku tipa Ivanyi XV (kat. br. 36) treba datirati u drugu polovinu 1. st., prvenstveno po tipu koji se kasnije više ne pojavljuje. Dvjesto svjetiljkama tipa Ivanyi XVII (kat. br. 31 i 36) najviše odgovara nalaz iz Siska (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: kat. br. 455) koji ima pečat Fortis, komičnu masku i otvor, a slični su i po mjerama. Datira ga u 2. st. Svi ostali ukrasi vezani su uz pečat na dnu svjetiljke. To su već spomenuti pečati s vijencem i grančicom, a njima je srodan pečat Fortis s po jednim listom ispod i iznad (kat. br. 18), koji se može slično datirati (druga polovina 1. - početak 2. st.). Brojni su i pečati s koncentričnim kružićem koji se nalazi iznad (kat. br. 4, 12, 13, 23) ili ispod (kat. br. 34) pečata. Prema nalazu iz Siska (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: kat. br. 647), možemo ih datirati u 2. st. Među ukrasima nalazi se i pečat s grančicom (kat. br. 17). Grančica umjesto pečata javlja se na proizvodima provincijalnih

majstora (VIKIĆ-BELANČIĆ 1976.: XXXV).

Dio svjetiljki u potpunosti je izgoren (kat. br. 15, 20, 24, 27, 28, 29, 37, 47) dok dio ima tragove gorenja po površini (kat. br. 21, 22, 36) ili na nosu (kat. br. 1, 2, 4, 5, 12, 23, 32, 48), što upućuje na korištenje svjetiljke.

ZAKLJUČAK

Svjetiljke s pečatom Fortis svakako se uklapaju u povijesnu sliku razvoja Murse. Uvozne svjetiljke pripisane ranijem razdoblju su malobrojne. Sedam se svjetiljki može pripisati razdoblju druge polovice 1. st. i početku 2. st. Samo je jedna svjetiljka drugačijeg tipa, ali ipak vrlo slična ostalim svjetiljkama, te se može ograničiti na drugu polovicu 1. st. To bi bilo razdoblje formiranja i razvitka rimske naseobine. Šest je primjeraka koji se mogu ograničiti na razdoblje 2. st., što bi obuhvaćalo razdoblje prvoga

razvitka. Najvećim dijelom, njih 38, pripadaju širokom razdoblju 2. i 3. st., a to široko razdoblje ujedno je i vrhunac Murse. Među ovdje opisanim svjetiljkama ni jedna se ne može pripisati kasnijem vremenu (4. st.). To je i razumljivo obzirom da u 4. st. njihova pojava iščezava te se pojavljuju u vrlo degradiranoj formi, najčešće bez ikakvih oznaka. Postupno ustupaju mjesto drugim tipovima svjetiljki. Dio svjetiljki ima tragove gorenja što upućuje na korištenje, ali takvi podaci obuhvaćaju samo cijele ili većim dijelom sačuvane svjetiljke. Gledajući kvalitetu izrade vidi se da većinom prevladavaju svjetiljke srednje kvalitete, za koje se pretpostavlja da su proizvedene u samoj Mursi ili u nekom od centara diljem Panonije.

Unatoč oskudnim podacima o pronalascima i manjkavosti samo tipološkog obrađivanja, može se zaključiti da su *firma* svjetiljke s pečatom Fortis obilježile razdoblje najvećeg procvata i razvoja Murse koje traje od 2. st. do početka 4. st.

KATALOG

POPIS KRATICA

d.	dužina
di.	promjer diska
inv. br.	inventarni broj
kat. br.	kataloški broj
sač. d.	sačuvana dužina
sač. š.	sačuvana širina
sač. v.	sačuvana visina
š.	širina
v.	visina

1.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 12835.
Firma svjetiljka, oštećen disk, 2 bradavice. Na nosu tragovi gorenja. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 2.5 YR 4/6 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 91 mm, š. 69 mm, v. 30 mm, di. 34 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.

2.
Nalazište: Osijek, Donji grad.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 6789.
Firma svjetiljka, nedostaje disk te dio ramena i ruba. Sačuvana jedna (od dvije) bradavice. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Tragovi gorenja na nosu. Većim dijelom oljuštena površina. Boja: 2.5 YR 4/8 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: sač. d. 95 mm, sač. š. 60 mm, sač. v. 36 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
Napomena: nađena pri kopanju rova ispred bolnice 1966. g.

3.
Nalazište: Osijek, Donji grad, Pristanište.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 7523.
Firma svjetiljka, oštećeno rame. Tri bradavice, jedna nedostaje, rupa na disku. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Tragovi gorenja na nosu. Boja: 5 YR 5/8 yellowish red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 74 mm, š. 52 mm, v. 25 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.

4.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 14370.
Firma svjetiljka. Dvije bradavice, rupa na disku. Tragovi gorenja na nosu i ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Iznad pečata kružić. Boja: 2.5 YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 78 mm, š. 54 mm, v. 25 mm, di. 33 mm
Datacija: 2. st.
Neobjavljena.
Napomena: dar Đ. Radanović.
5.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 14369.
Firma svjetiljka, tri bradavice, nedostaje disk. Tragovi gorenja na nosu i ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Lošija izrada. Boja: 2.5 YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 70 mm, š. 49 mm, v. 29 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
Napomena: dar Đ. Radanović.
6.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 14383.
Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat FO[RTIS] unutar dvije koncentrične kružnice. Kružić iznad pečata, djelomično sačuvan. Boja: 10 YR 4/8 red.
Dimenzije: sač. d. 62 mm, sač. v. 40 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
Napomena: dar Đ. Radanović.
7.
Nalazište: Osijek, Donji grad.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 585.
Firma svjetiljka. Dvije bradavice, rupa na disku. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Osrednje izrade, nesimetrična. Tragovi gorenja na ramenu. Boja: 5 YR 5/6 yellowish red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 74 mm, š. 51 mm, v. 24 mm, di. 33 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
Napomena: dar J. Gojkovića 1949. g., kopanje rova u Hutlerovoj.
8.
Nalazište: Osijek, Donji grad.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 6038.
Firma svjetiljka. Disk oštećen, trag rupe u kanalu, dvije bradavice. Tragovi gorenja na nosu. Malo nesimetrična. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 2.5 YR 5/6 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 87 mm, š. 56 mm, v. 31 mm, di. 32 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
9.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 689c.
Ulomak firma svjetiljke, donji dio nosa i dno. Pečat *FORTIS* unutar koncentrične kružnice. Boja: 2.5 YR 4/8 red.
Dimenzije: sač. d. 71 mm, sač. š. 48 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
10.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 689b.
Ulomak firma svjetiljke, donji dio nosa i dno. Pečat *FORTI[S]* unutar koncentrične kružnice. Trag gorenja na nosu. Boja: 10 YR 5/8 red.
Dimenzije: sač. d. 88 mm, sač. š. 42 mm, sač. v. 25 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
11.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 137.
Firma svjetiljka. Oštećen disk, nos i rame. Trag rupe na disku, sačuvana jedna (od dviju) bradavica. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Kvalitetna izrada. Boja: 10 YR 5/8 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 94 mm, š. 59 mm, v. 35 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
12.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 301.
Firma svjetiljka. Oštećen disk, dvije bradavice. Trag gorenja na nosu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice, a iznad njega ukras malih kružnica. Površina oljuštena. Boja: 2.5 YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 91 mm, š. 60 mm, v. 34 mm
Datacija: 2. st.
Literatura: Ivanyi 1935.: 174, br. 2127.
13.
Nalazište: Osijek, Topnička vojarna.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 311.
Firma svjetiljka. Oštećen disk i nos. Trag rupe na disku, prsten oko diska blago izbočen, tri bradavice. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Iznad pečata kružić. Površina oljuštena, a pečat slabo vidljiv. Boja: 10 YR 5/8 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: sač. d. 72 mm, š. 61 mm, v. 32 mm; di. 37 mm
Datacija: 2. st.
Literatura: Celestin 1901.: 29-30.
14.
Nalazište: Osijek, Topnička vojarna.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 314.
Ulomak firma svjetiljke, rame s bradavicom i dio dna. Pečat [F]ORTIS unutar tri koncentrične kružnice. Boja: prema

10 YR 4/6 red; 2.5 YR 5/4 reddish brown.

Dimenzije: sač. d. 93 mm, sač. v. 70 mm, sač. v. 45 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

15.

Nalazište: Osijek?

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 119.

Firma svjetiljka. Udubljenje na donjem dijelu nosa, dvije bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije slabo izražene koncentrične kružnice. Gorena. Boja: 5 YR 2.5/2 dark reddish brown. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 84 mm, š. 56 mm, v. 27 mm, di. 31 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 176, br. 2156.

16.

Nalazište: Osijek, Kapela Snježne Gospe.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 340.

Firma svjetiljka. Oštećen vrh nosa. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. Na disku maska ispod koje je rupa za ulje. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Pečat FORTIS unutar dvije slabo izražene koncentrične kružnice. Površina oljuštena. Boja: 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XVII. Dimenzije: sač. d. 82 mm, š. 53 mm, v. 35 mm, di. 33 mm

Datacija: 1.-2. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 172, br. 2085.

Napomena: dar Zucker 1895. g.

17.

Nalazište: Osijek, Kalvarija.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 2250.

Firma svjetiljka. Dvije bradavice na ramenu, mala rupa u kanalu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice, a ispod njega grančica. Boja: 5 YR 5/6 yellowish red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 89 mm, š. 56 mm, v. 30 mm, di. 34 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30.

18.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 2952.

Ulomak firma svjetiljke. Sačuvan samo donji dio, lijepljena. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice, a ispod i iznad po jedan list. Površina oljuštena. Boja: 2.5 YR 5/6 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 96 mm, sač. š. 64 mm, sač. v. 24 mm

Datacija: druga polovina 1. - početak 2. st.

Neobjavljena.

19.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 158b.

Firma svjetiljka. Oštećen vrh nosa i nedostaje disk. Dvije bradavice na ramenu. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak.

Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Lijepljena i djelomično rekonstruirana. Boja: 2.5 YR 5/8 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 87 mm, š. 60 mm, v. 31 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

20.

Nalazište: Osijek, Topnička vojarna.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 302b.

Firma svjetiljka. Oštećen disk uz otvor za ulje. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Pečat FORTIS unutar dvije slabo izražene koncentrične kružnice, teško čitljiv. Površina oljuštena, gorena. Boja: 5 YR 5/1 gray. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 92 mm, š. 59 mm, v. 33 mm, di. 39 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

21.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 558.

Firma svjetiljka, nedostaje nos. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Premaz većinom oljušten s tragovima gorenja. Boja: premaz 2.5YR red 5/8; 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 74 mm, š. 60 mm, v. 32 mm, di. 44 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 171, br. 2075.

22.

Nalazište: Osijek, Donji grad.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 129.

Firma svjetiljka. Oštećen disk i nos. Tri bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Tragovi gorenja na površini. Lijepljena. Boja: 2.5 YR 4/6 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 72 mm, š. 64 mm, v. 28 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 270, br. 3798.

23.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 218.

Ulomak firma svjetiljke. Sačuvan samo donji dio. Tragovi gorenja na nosu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice, oštećen. Iznad pečata kružić. Boja: 2.5YR 6/8 light red.

Dimenzije: sač. d. 92 mm, sač. š. 60 mm, sač. v. 24 mm

Datacija: 2. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 270, br. 3796.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

24.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 197.
Ulomak firma svjetiljke. Nedostaje nos i disk, a oštećen je i dio ramena. Dvije bradavice na ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 7.5YR 5/2 brown.
Dimenzije: sač. d. 72 mm, sač. š. 60 mm, sač. v. 36 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 270, br. 3793.
Napomena: dar Nuber 1893. g.
25.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 130.
Ulomak firma svjetiljke. Nedostaje nos i gornji dio, dno probušeno. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Ispod pečata vijenac s grančicom. Premaz većinom oljušten. Boja: premaz 2.5YR 5/8 red; 5 YR 7/6 reddish yellow.
Dimenzije: sač. d. 72 mm, sač. š. 60 mm, sač. v. 24 mm
Datacija: 1.-2. st.
Literatura: Ivanyi 1935.: 270, br. 3795.
26.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 1364.
Firma svjetiljka, nedostaje disk. Pečat *FORTIS* unutar koncentrične kružnice. Premaz većinom oljušten s tragovima gorenja. Boja: premaz 2.5YR 5/8 red; 2.5 YR 6/6 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 133 mm, š. 90 mm, v. 44 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 177, br. 2179.
27.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 110.
Firma svjetiljka. Nedostaje disk, lijepljena i djelomično rekonstruirana. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Tri bradavice na ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Donji dio je izgoren. Boja: 2.5YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 82 mm, š. 52 mm, v. 33 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Ivanyi 1935.: 185, br. 2316.
28.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 115.
Firma svjetiljka. Dvije bradavice na ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice, teško čitljiv. Boja: 5 YR 5/2 reddish gray. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 91 mm, š. 60 mm, v. 33 mm, di. 37 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 179, br. 2215.
29.
Nalazište: Osijek?
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 102.
Firma svjetiljka. Lijepljena, nedostaje disk i dio donjeg dijela ispod ramena. Dvije bradavice na ramenu. U kanalu se nalaz dvije mala rupe za zrak. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice, teško čitljiv. Tragovi gorenja. Boja: 5 YR 5/2 reddish gray. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 90 mm, š. 60 mm, v. 32 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Ivanyi 1935.: 185, br. 2315.
30.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 8815.
Firma svjetiljka. Dvije bradavice na ramenu. Nesimetrična i gorena s bočne strane, djelomično izribana od korištenja. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: premaz 10Y 4/8 red; 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 82 mm, š. 55 mm, v. 28mm, di. 33 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
31.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 689a.
Firma svjetiljka. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. Malo oštećenje uz rub rupe za ulje na disku. U sredini diska komična maska. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Premaz većinom oljušten s tragovima gorenja. Boja: premaz 10Y 5/8 red; 2.5 YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 80 mm, š. 53 mm, v. 29 mm, di. 32 mm
Datacija: 2. st.
Neobjavljena.
32.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 172b.
Firma svjetiljka. Nedostaje disk, nos goren. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Površina oljuštena. Boja: 2.5YR 6/8 light red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: d. 71 mm, š. 48 mm, v. 25 mm, di. 27 mm
Datacija: 2.-3. st.
Neobjavljena.
33.
Nalazište: Osijek.
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 187.
Firma svjetiljka, nedostaje nos. Manje oštećenje uz rupu za ulje na disku. Tri bradavice na ramenu. Pečat *FORTIS* unutar dvije koncentrične kružnice. Tragovi gorenja. Boja: 2.5YR 5/5 red. Tip Ivanyi XVII.
Dimenzije: sač. d. 65 mm, š. 60 mm, v. 30 mm, di. 35 mm
Datacija: 2.-3. st.
Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 176, br.

2151.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

34.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 558.

Firma svjetiljka, nedostaje nos. Tri bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar tri koncentrične kružnice. Ispod pečata koncentrični kružić. Kvalitetna izrada. Boja: 10 Y 5/6 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 85 mm, š. 76 mm, v. 36 mm, di. 48 mm

Datacija: 2. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30.

Napomena: dar Zucker 1896. g.

35.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 172.

Firma svjetiljka, nedostaje disk. Tri izražene bradavice na ramenu. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 10 Y 5/6 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 98 mm, š. 65 mm, v. 38 mm, di. 40 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

36.

Nalazište: Osijek, Donji grad.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 6249.

Firma svjetiljka. Nedostaje dio nosa. Prsten oko diska zatvoren je prema nosu. Mali kanal na nosu. Na disku prikaz maske, najvjerojatnije komične. Ispod maske je rupa za ulje. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Tri bradavice na ramenu. Boja: premaz 2.5YR light red 6/8; 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XV.

Dimenzije: sač. d. 68 mm, š. 51 mm, v. 21 mm, di. 33 mm

Datacija: druga polovina 1. st.

Napomena: sjeveroistočni ugao Jelačićevog trga.

Neobjavljena.

37.

Nalazište: Osijek, Vojno polje.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 7849.

Firma svjetiljka, nedostaje disk. Lijepljena i u cijelosti izgorena. Dvije bradavice na ramenu. U kanalu se nalazi mala rupa za zrak. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 2.5Y 4/1 dark gray. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 84 mm, š. 55 mm, v. 27 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

38.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 3524.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 5 YR 6/4 light brown.

Dimenzije: sač. d. 50 mm, sač. š. 59 mm, sač. v. 22 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Ivanyi 1935.: 270, br. 3797.

39.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 3523.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 2.5YR 5/8 red.

Dimenzije: sač. d. 53 mm, sač. š. 41 mm, sač. v. 21 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30.

40.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 3525.

Ulomak dna i ramena firma svjetiljke. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Ispod pečata vijenac s grančicom. Boja: 2.5 YR 5/4 reddish brown.

Dimenzije: sač. d. 70 mm, sač. š. 47 mm, sač. v. 32 mm

Datacija: 1.-2. st.

Literatura: Ivanyi 1935.: 269, br. 3776.

41.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. uz 689/1.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 10Y 5/6 red.

Dimenzije: sač. d. 43 mm, sač. š. 30 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

42.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. uz 689/2.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat [FO]RTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Nedostaju prva dva slova. Ispod pečata se nazire ukras. Boja: 5 YR 5/4 reddish brown.

Dimenzije: sač. d. 58 mm, sač. š. 33 mm

Datacija: 1.-2. st.

Neobjavljena.

43.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. uz 689/3.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat FOR[TIS] unutar dvije koncentrične kružnice. Sačuvana samo prva tri slova. Ispod se vidi dio vijenca s grančicom. Boja: 2.5YR 5/8 red.

Dimenzije: sač. d. 54 mm, sač. š. 33 mm

Datacija: 1.-2. st.

Neobjavljena.

44.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. uz 689/4.

Ulomak dna firma svjetiljke. Pečat [FOR]TIS unutar koncentrične kružnice, sačuvana zadnja tri slova. Boja: 2.5Y 5/8 red.

Dimenzije: sač. d. 36 mm, sač. š. 25 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

45.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. uz 689/5.

Ulomak dna firma svjetiljke. Vjerojatno pečat [FORT]IS unutar dvije koncentrične kružnice, sačuvana samo dva zadnja slova. Boja: 2.5Y 4/8 red.

Dimenzije: sač. d. 36 mm, sač. š. 27 mm

Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

46.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 155.

Firma svjetiljka, nedostaje disk. Dvije bradavice na ramenu urezom po sredini. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 2.5Y 5/8 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: d. 110 mm, š. 75 mm, v. 37 mm, di. 48 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 177, br. 2180.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

47.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 160.

Firma svjetiljka, nedostaje nos i disk. Tri bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Površina oljuštena i gorena. Boja: 10 YR 4/1 dark gray. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 76 mm, š. 66 mm, v. 33 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 175, br. 2140.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

48.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 163.

Firma svjetiljka, nedostaje nos. Tri bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Premaz većinom oljušten s tragovima gorenja na nosu. Boja: 2.5Y 4/8 red. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 83 mm, š. 64 mm, v. 37 mm, di. 39 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 178, br. 2200.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

49.

Nalazište: Osijek.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 162.

Firma svjetiljka, oštećen nos. Tri slabo izražene bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: premaz 2.5Y 5/8 red; 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 72 mm, š. 53 mm, v. 27 mm, di. 32 mm

Datacija: 2.-3. st.

Literatura: Celestin 1901.: 29-30; Ivanyi 1935.: 176, br. 2152.

Napomena: dar Nuber 1893. g.

50.

Nalazište: Osijek, Donji grad.

Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 6248.

Ulomak firma svjetiljke. Nedostaje nos, disk i dio rame-na. Dvije bradavice na ramenu. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Premaz djelomično sačuvan. Trag gorenja na ramenu prema nosu. Boja: premaz 2.5YR light red 6/8; 5 YR 6/6 reddish yellow. Tip Ivanyi XVII.

Dimenzije: sač. d. 56 mm, sač. š. 60 mm, sač. v. 31 mm

Datacija: 2.-3. st.

Napomena: sjeveroistočni ugao Jelačićevog trga.

51.

Nalazište: Osijek, Donji grad.

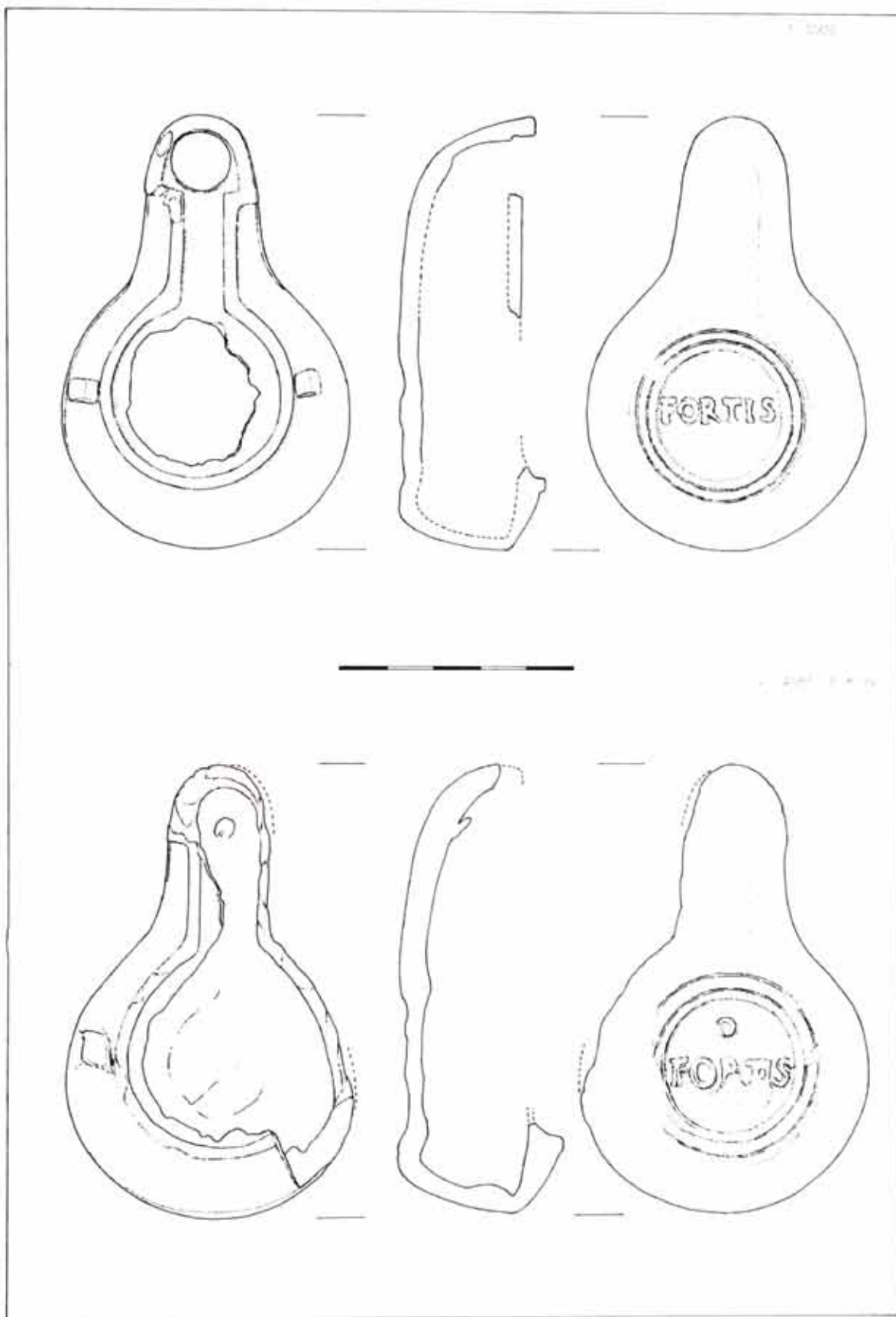
Muzej Slavonije Osijek. Inv. br. 7001.

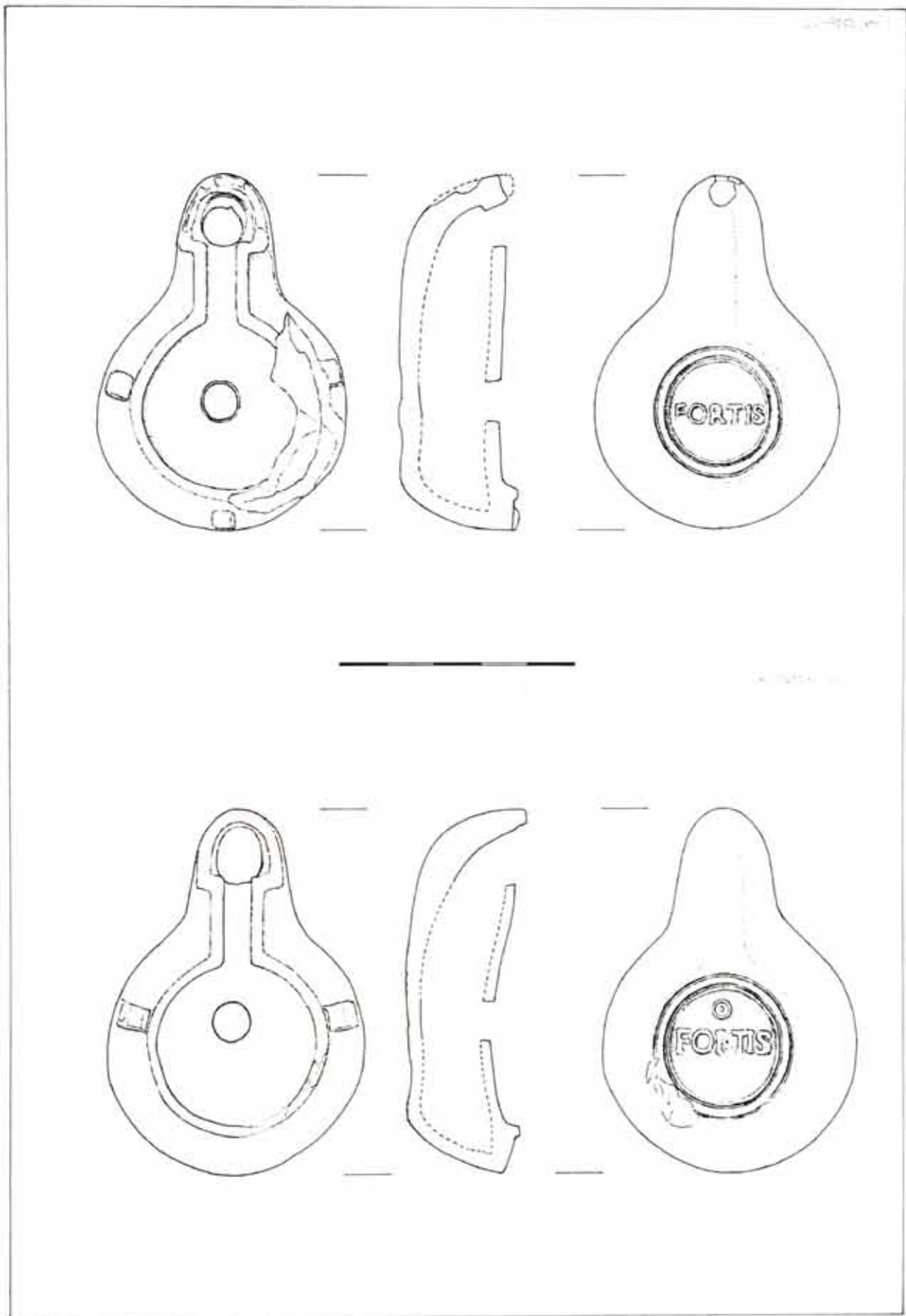
Firma svjetiljka, oštećen disk, 2 bradavice. Pečat FORTIS unutar dvije koncentrične kružnice. Boja: 10 YR 6/8 light red, neujednačena. Tip Ivanyi XVII.

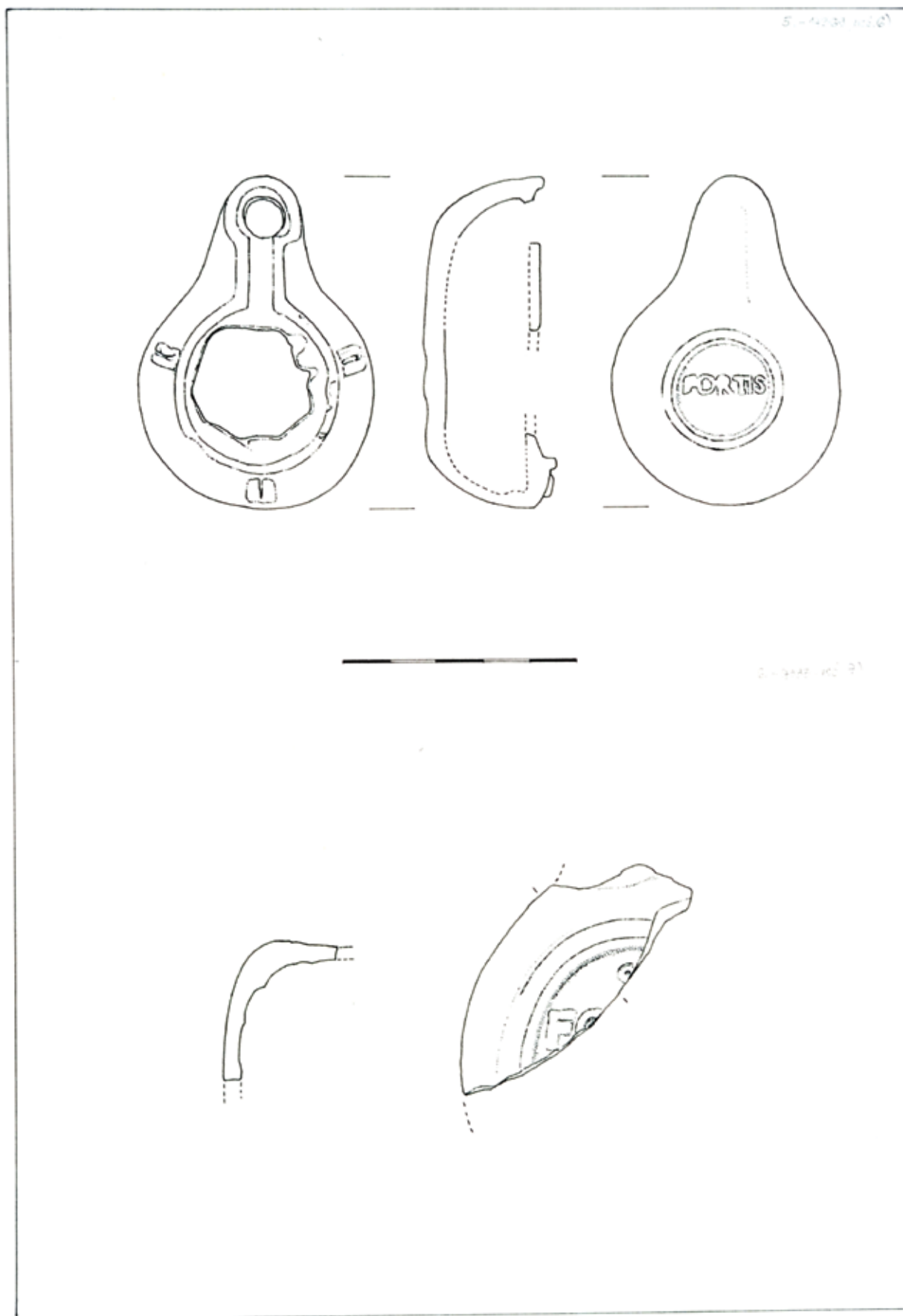
Dimenzije: d. 78 mm, š. 54 mm, v. 24 mm, di. 35 mm

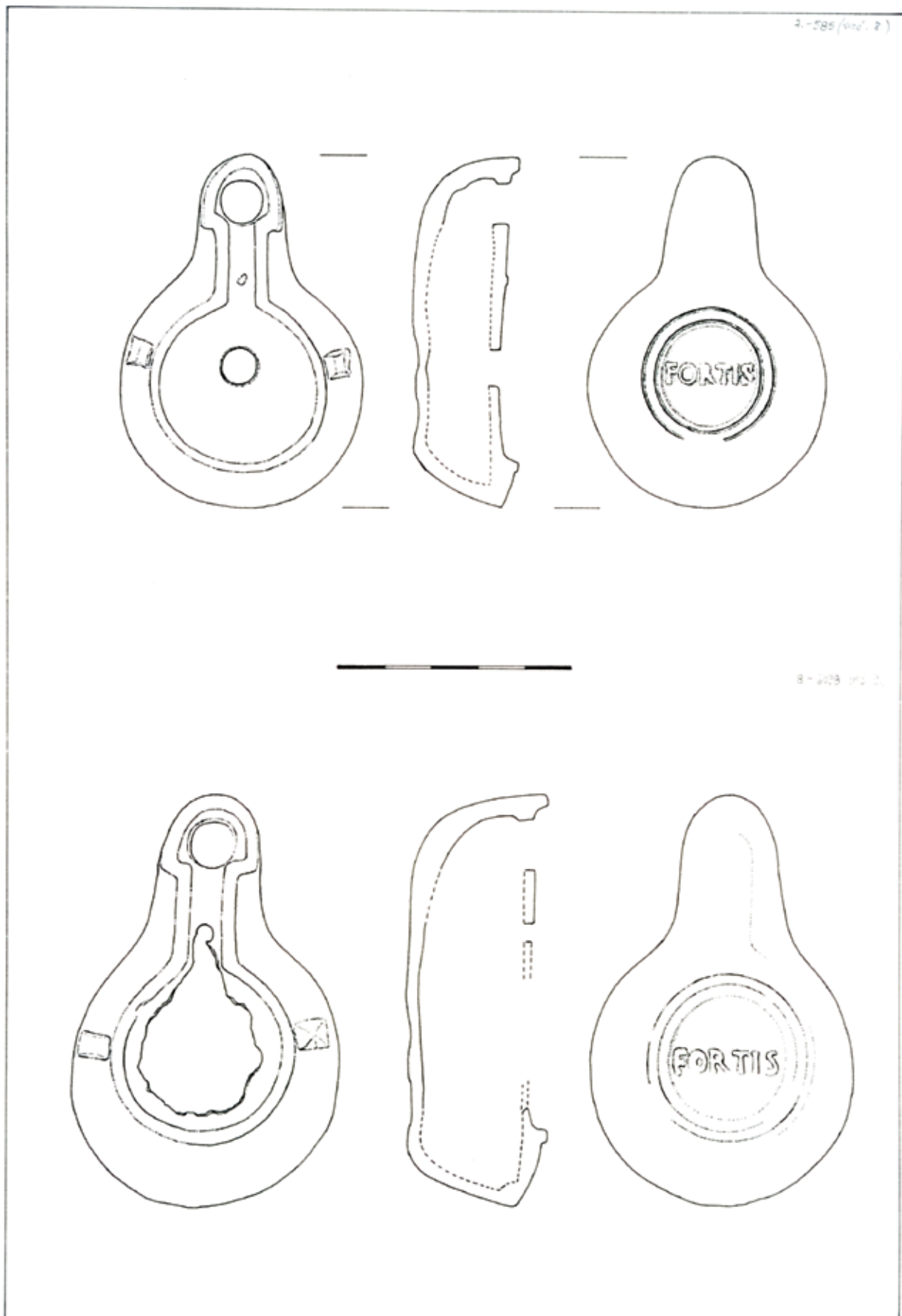
Datacija: 2.-3. st.

Neobjavljena.

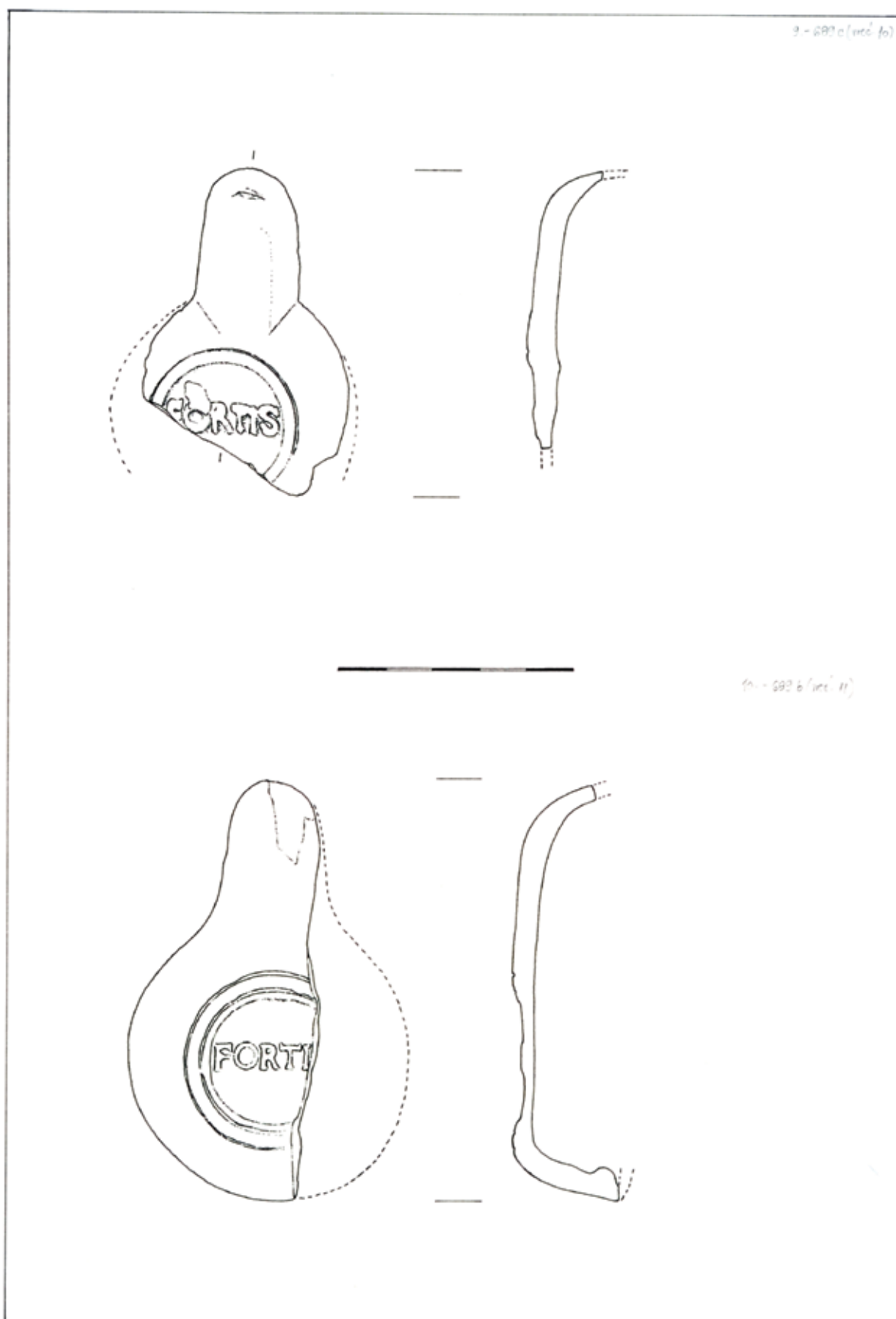

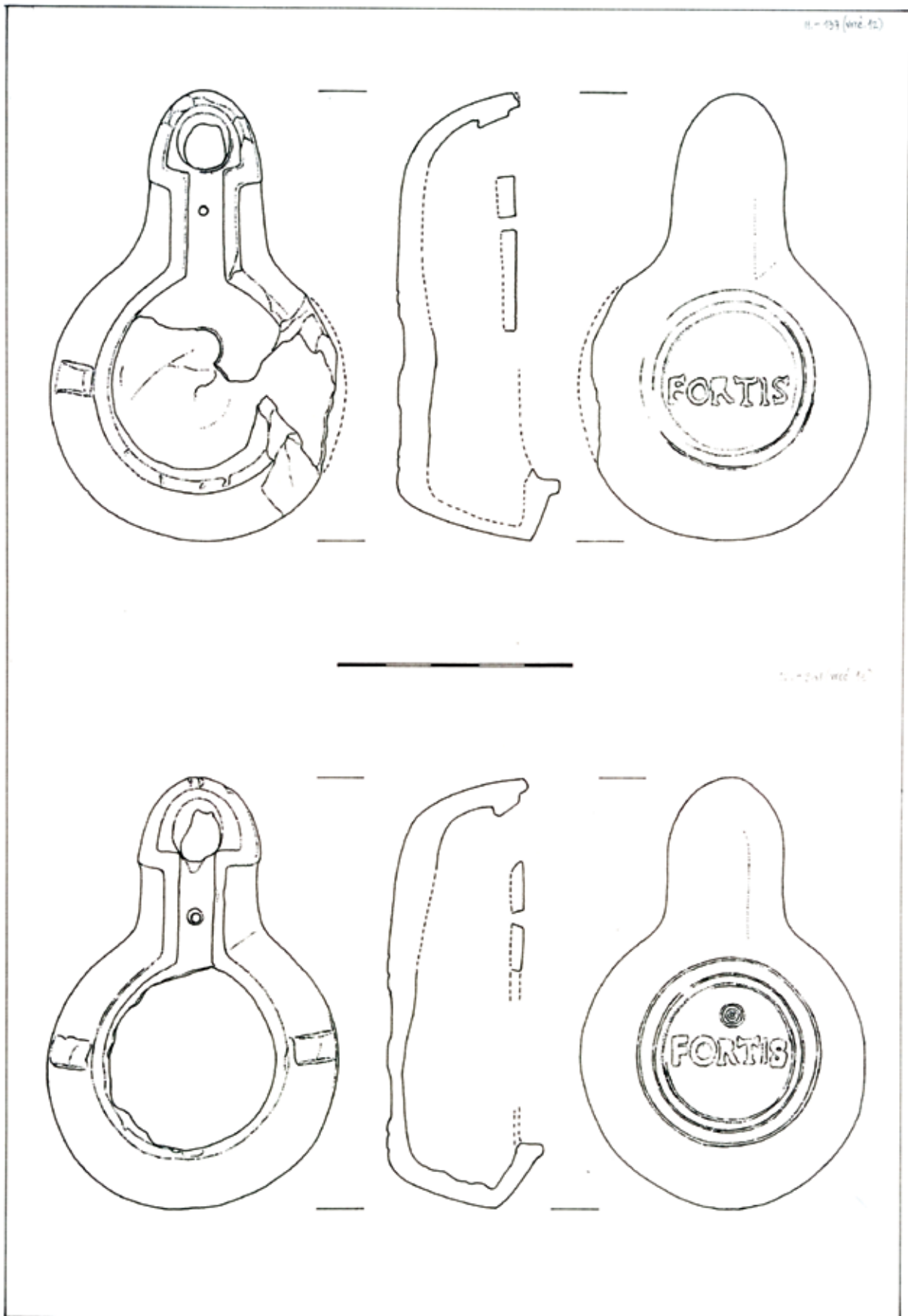

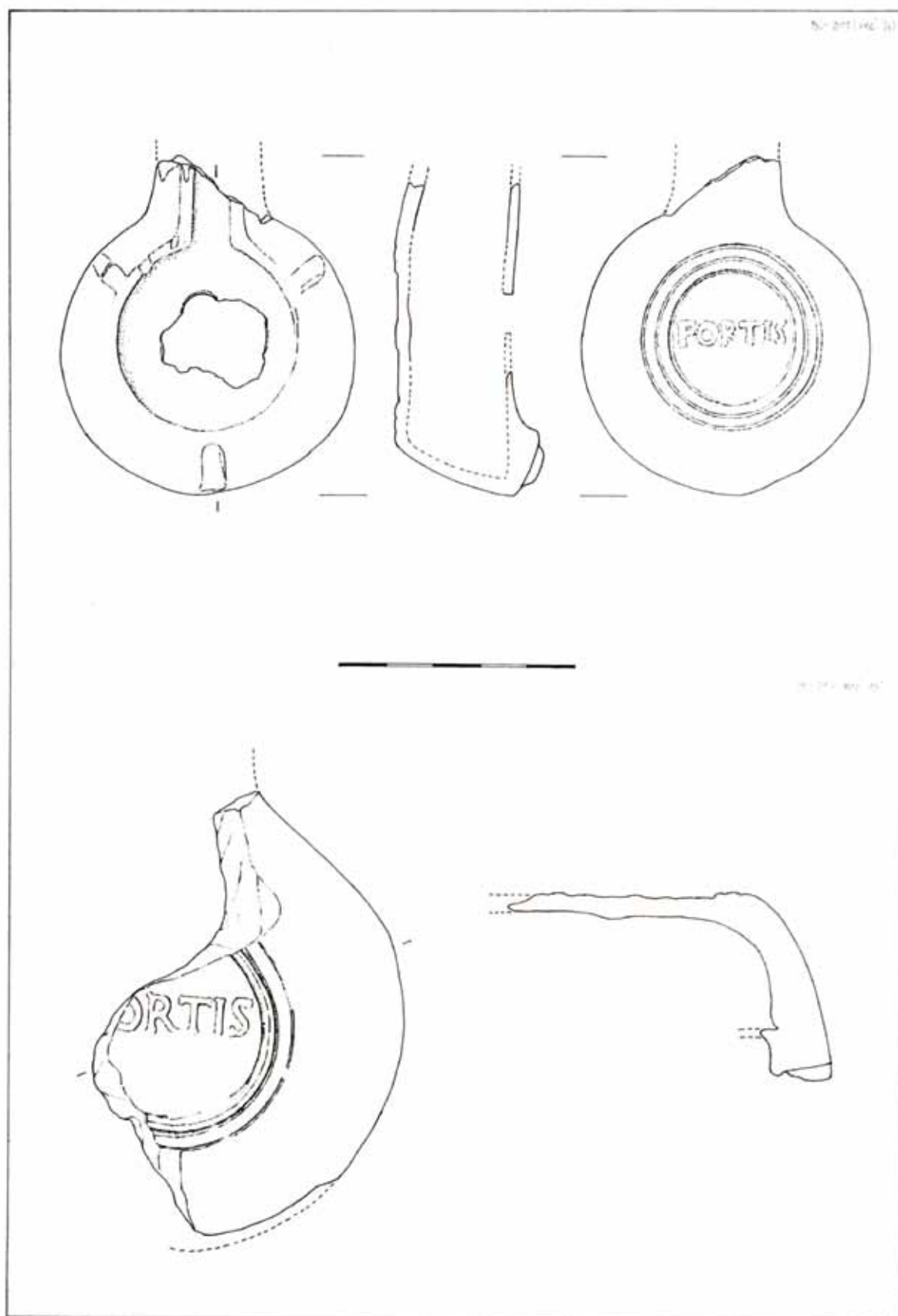

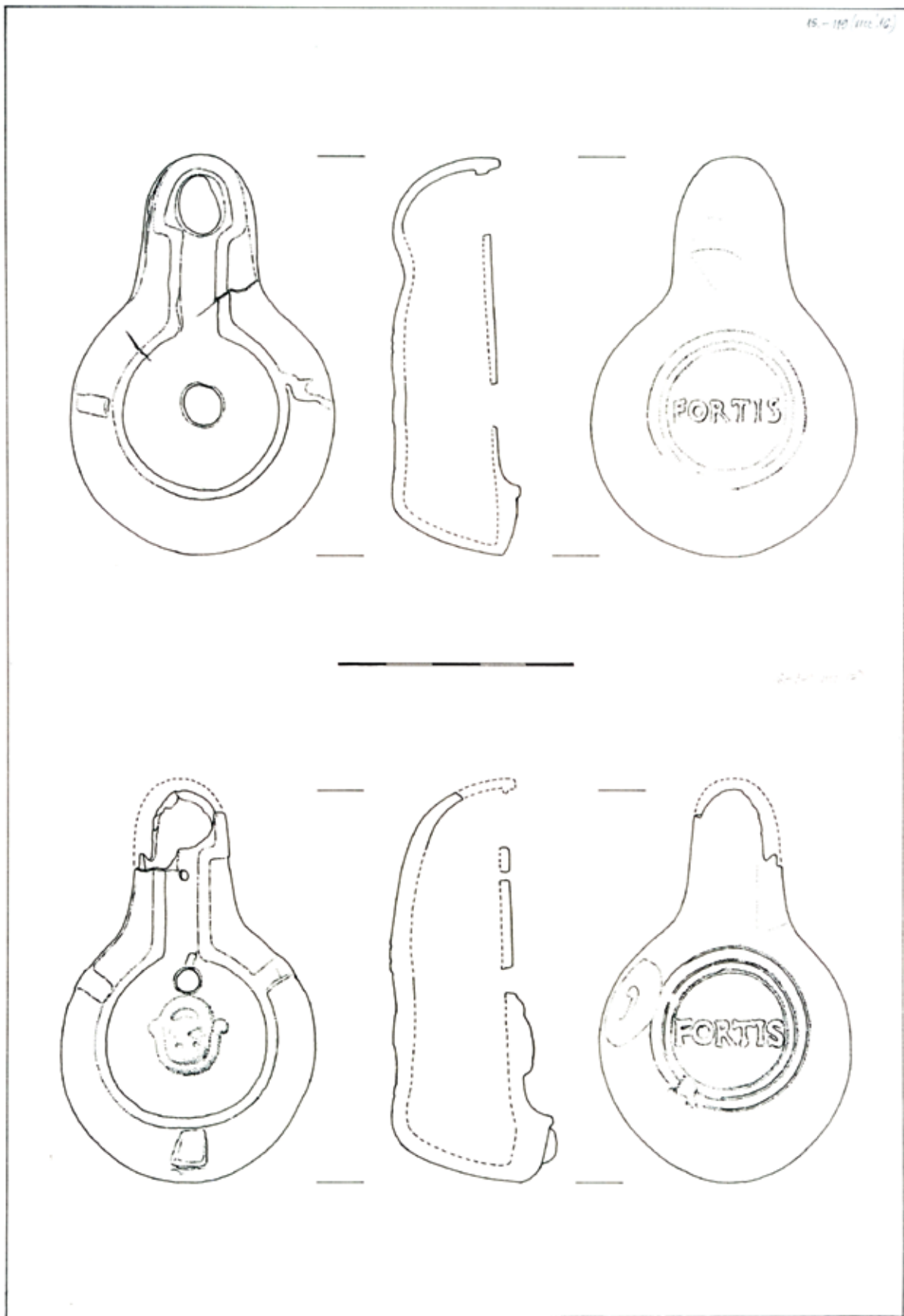
5

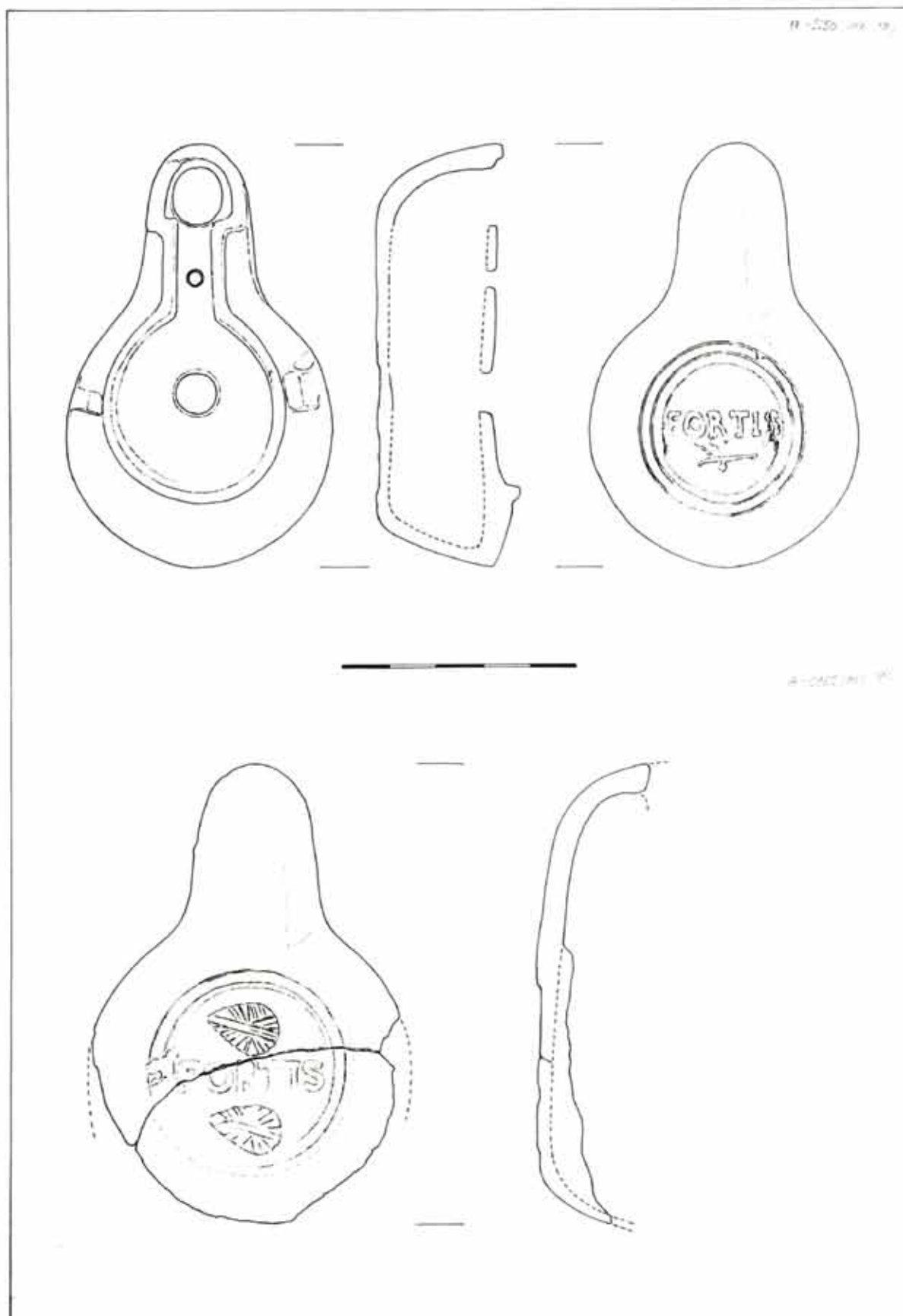

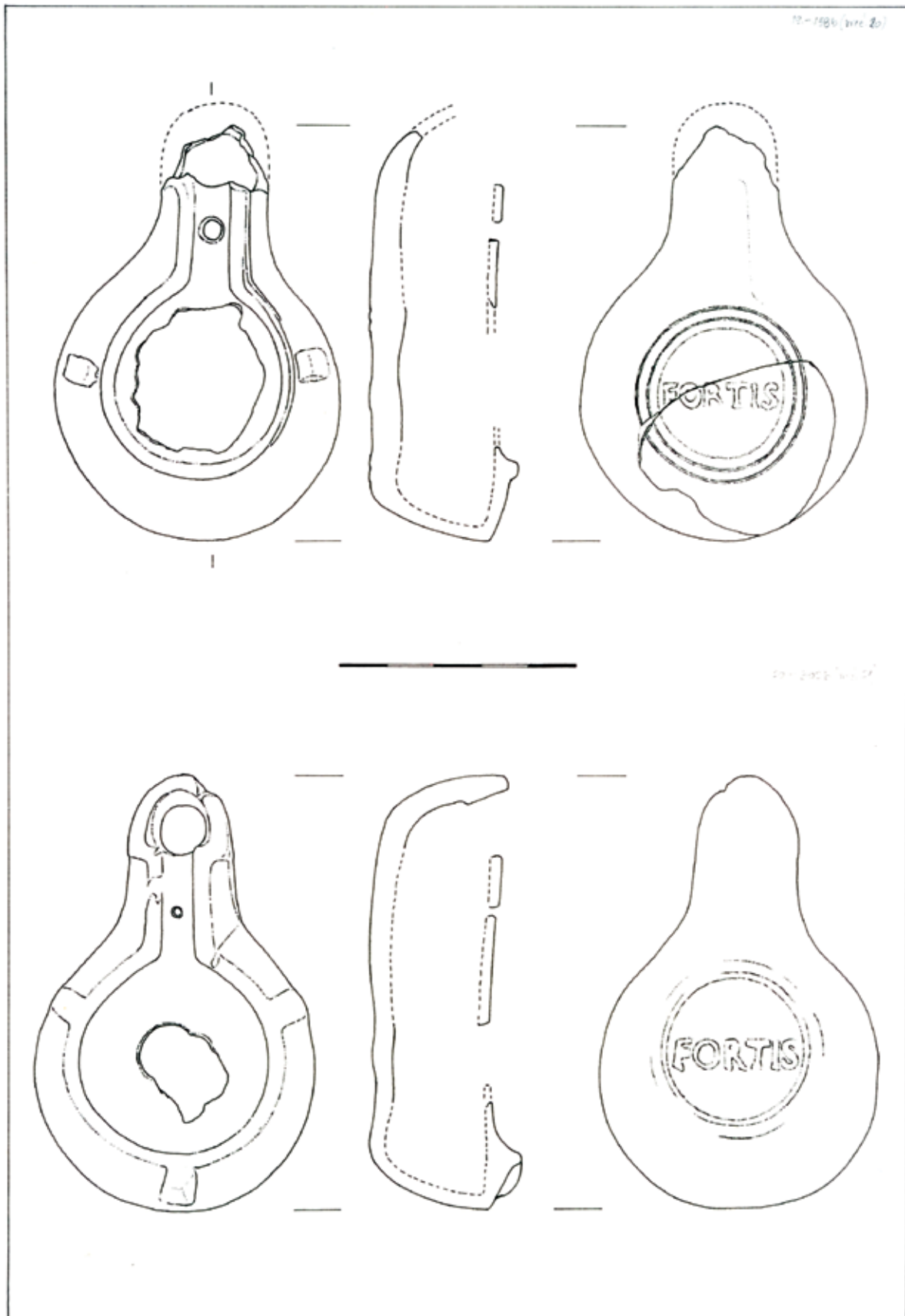
6.

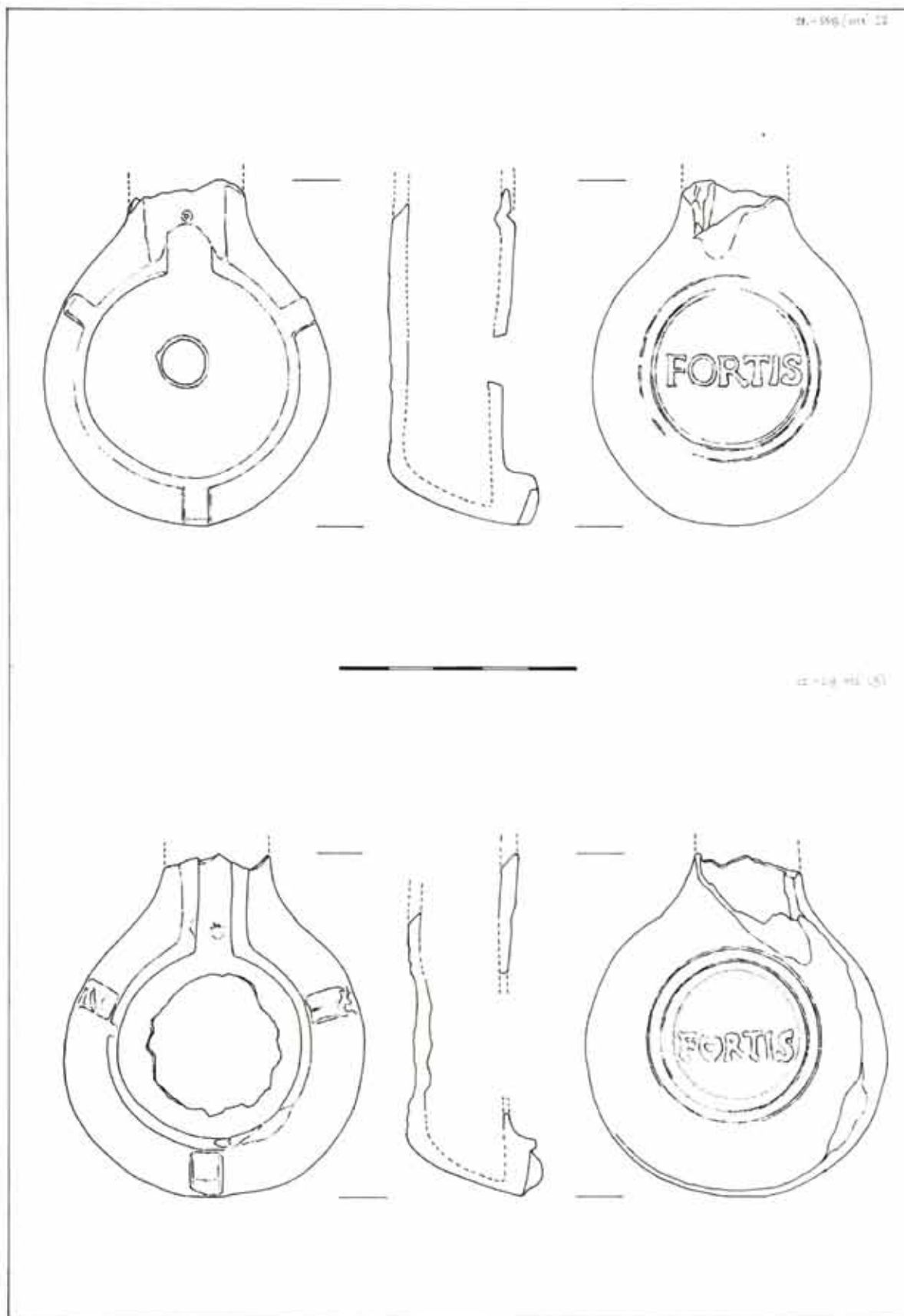

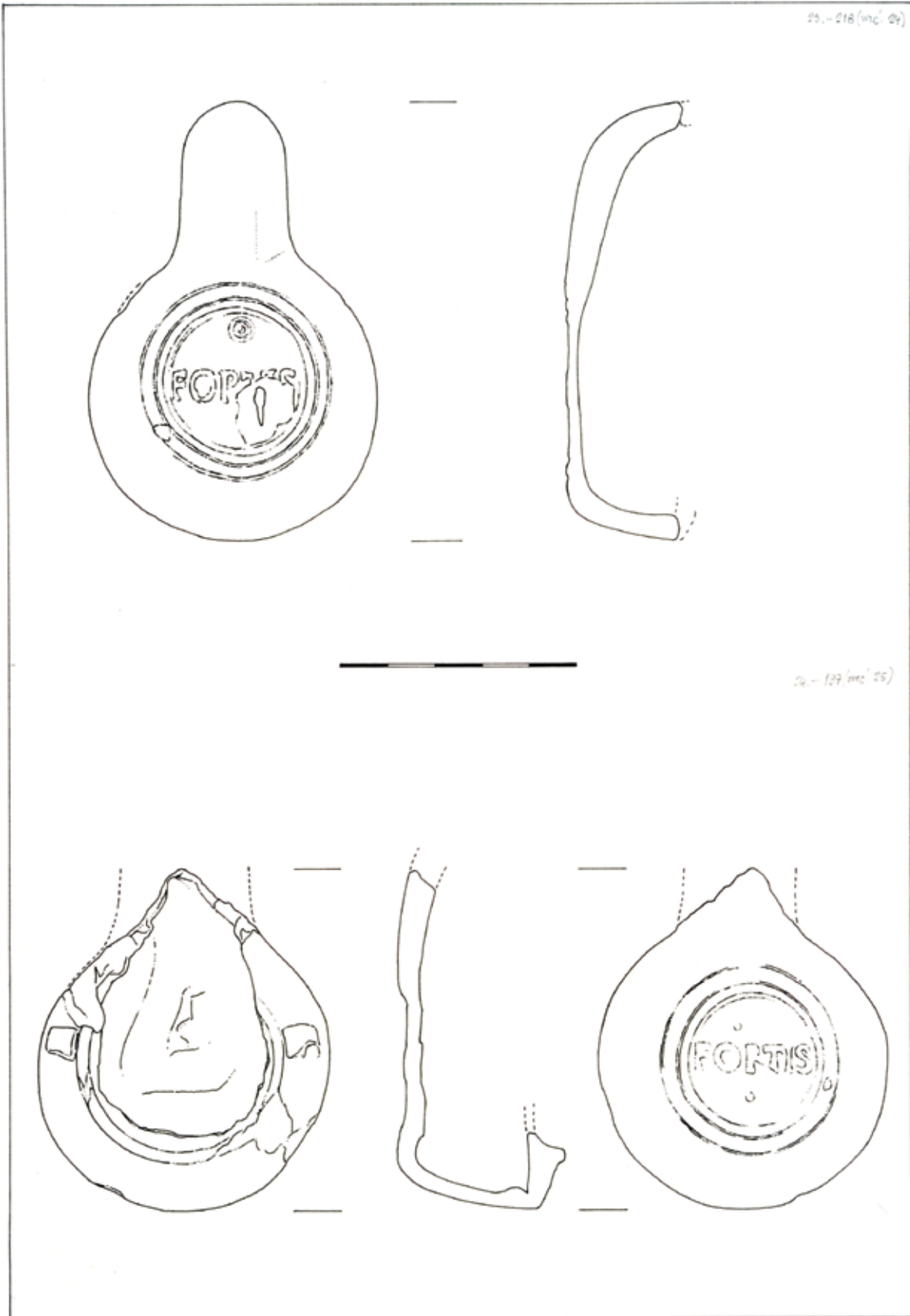

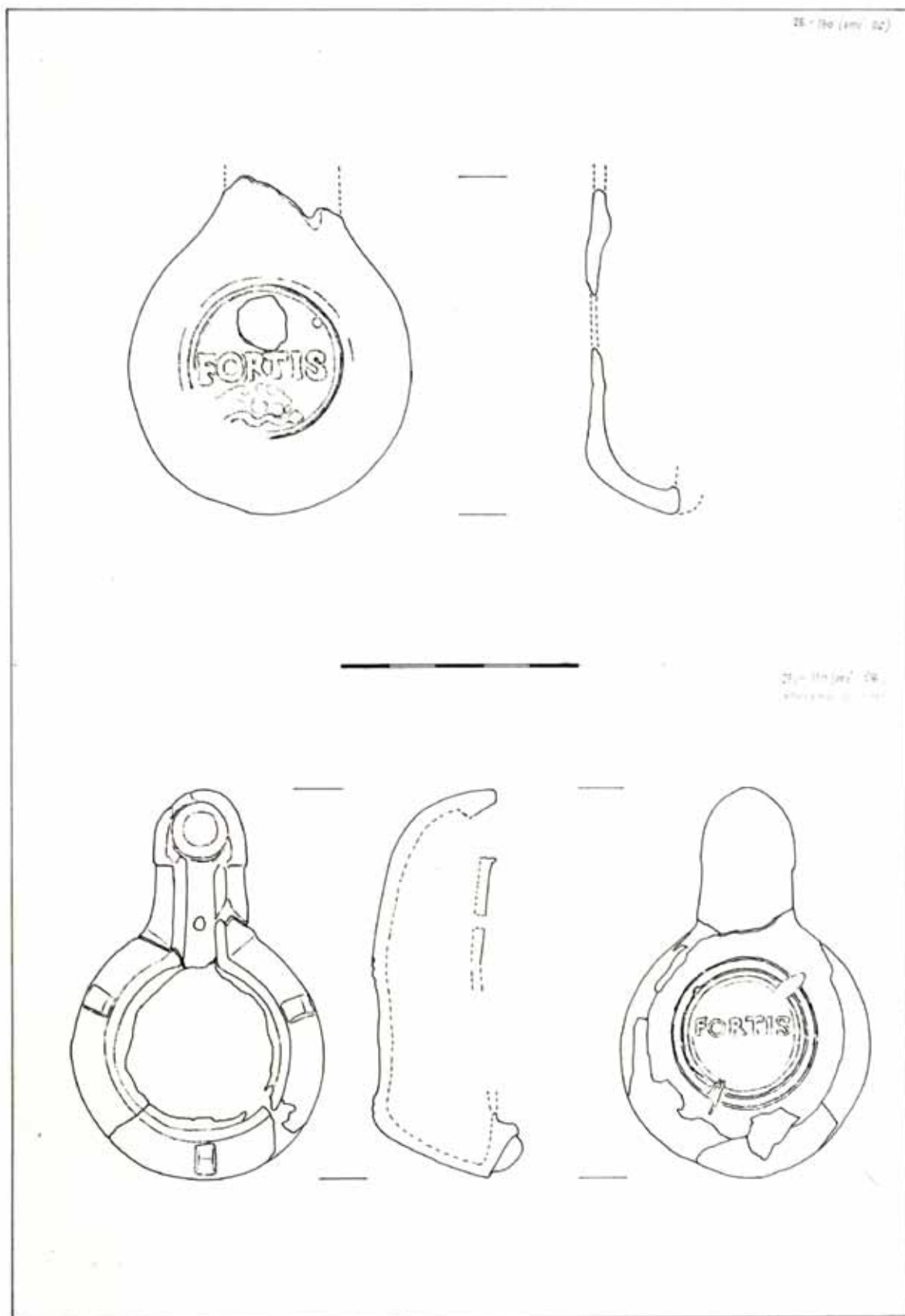

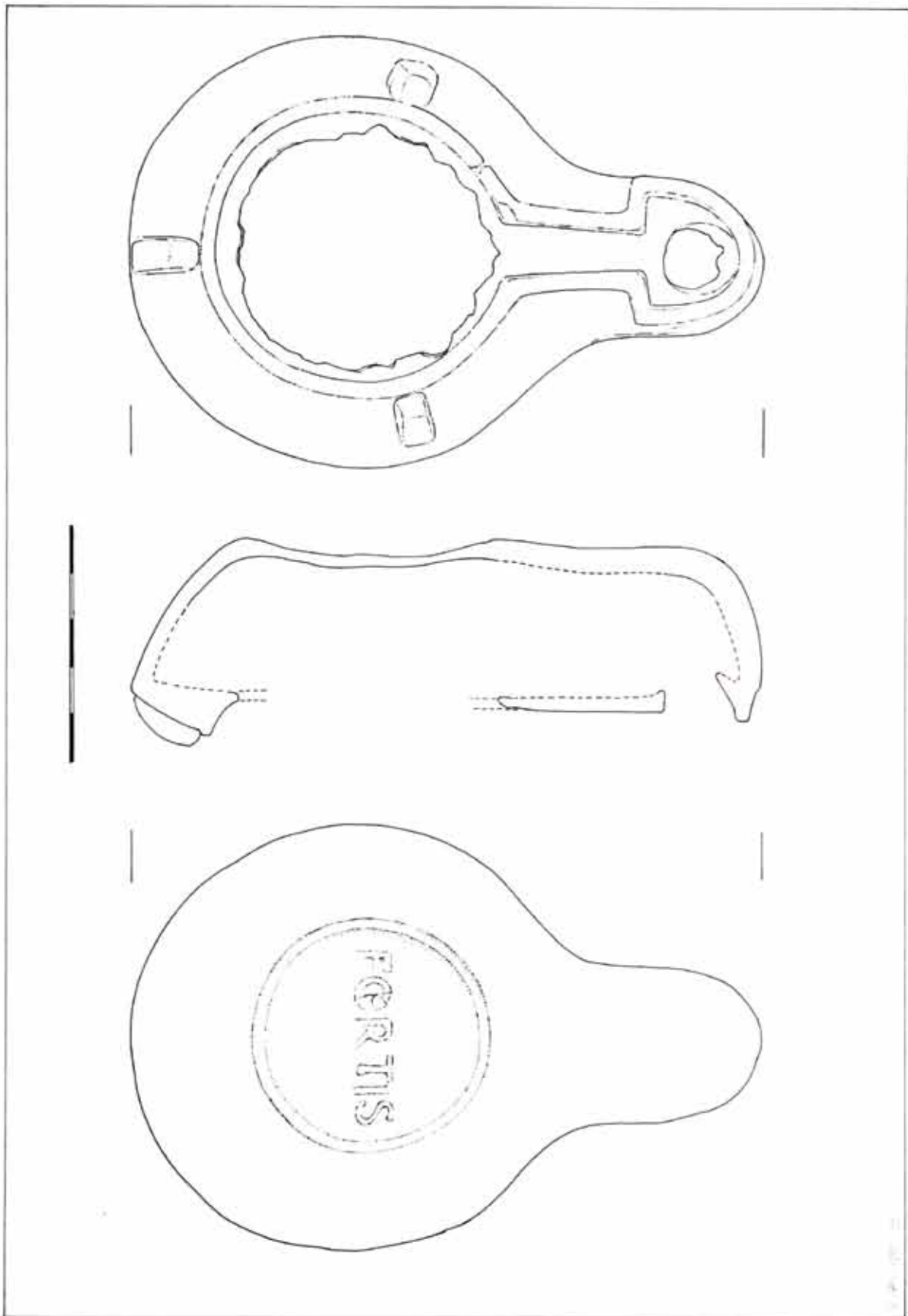

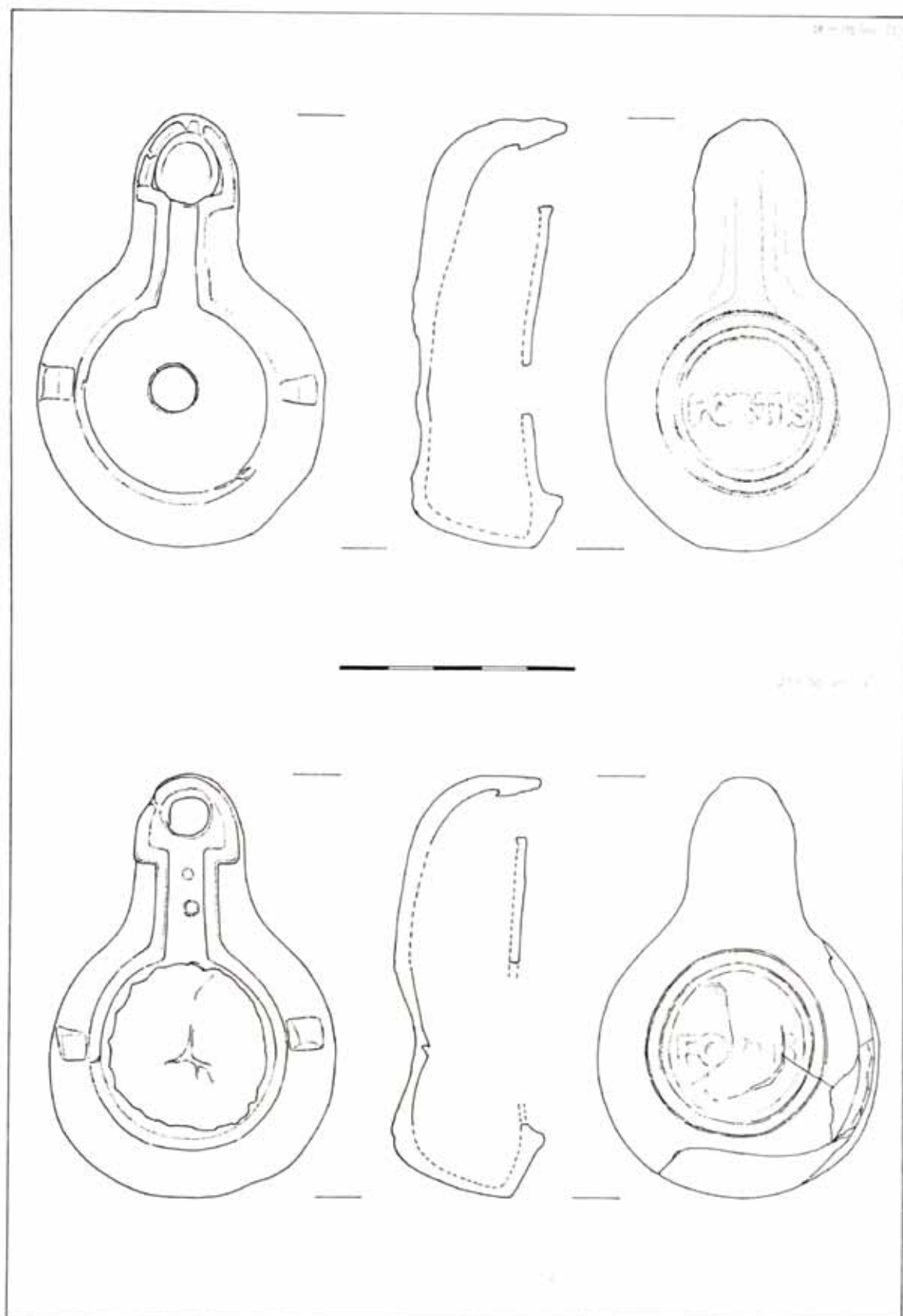

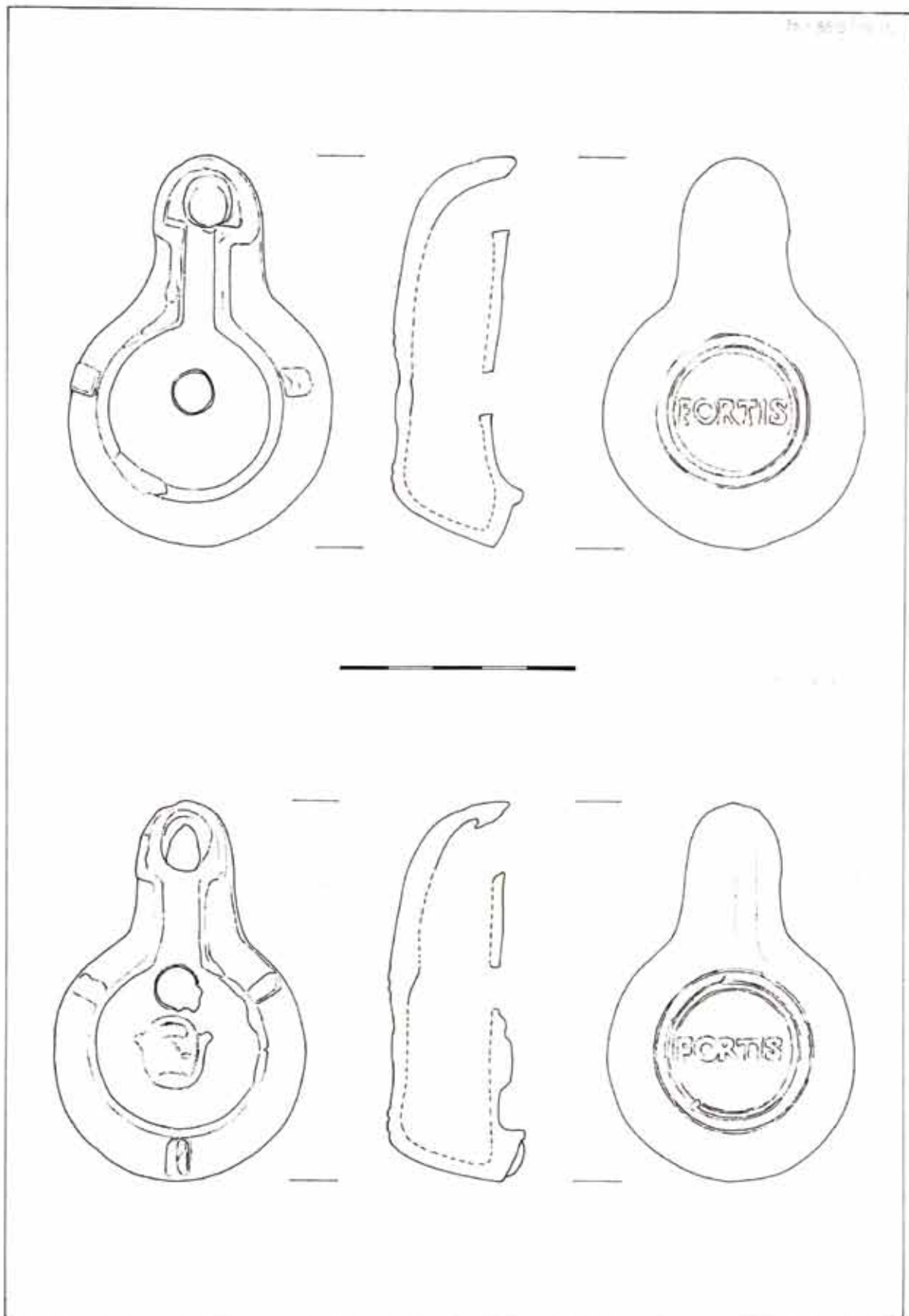
12

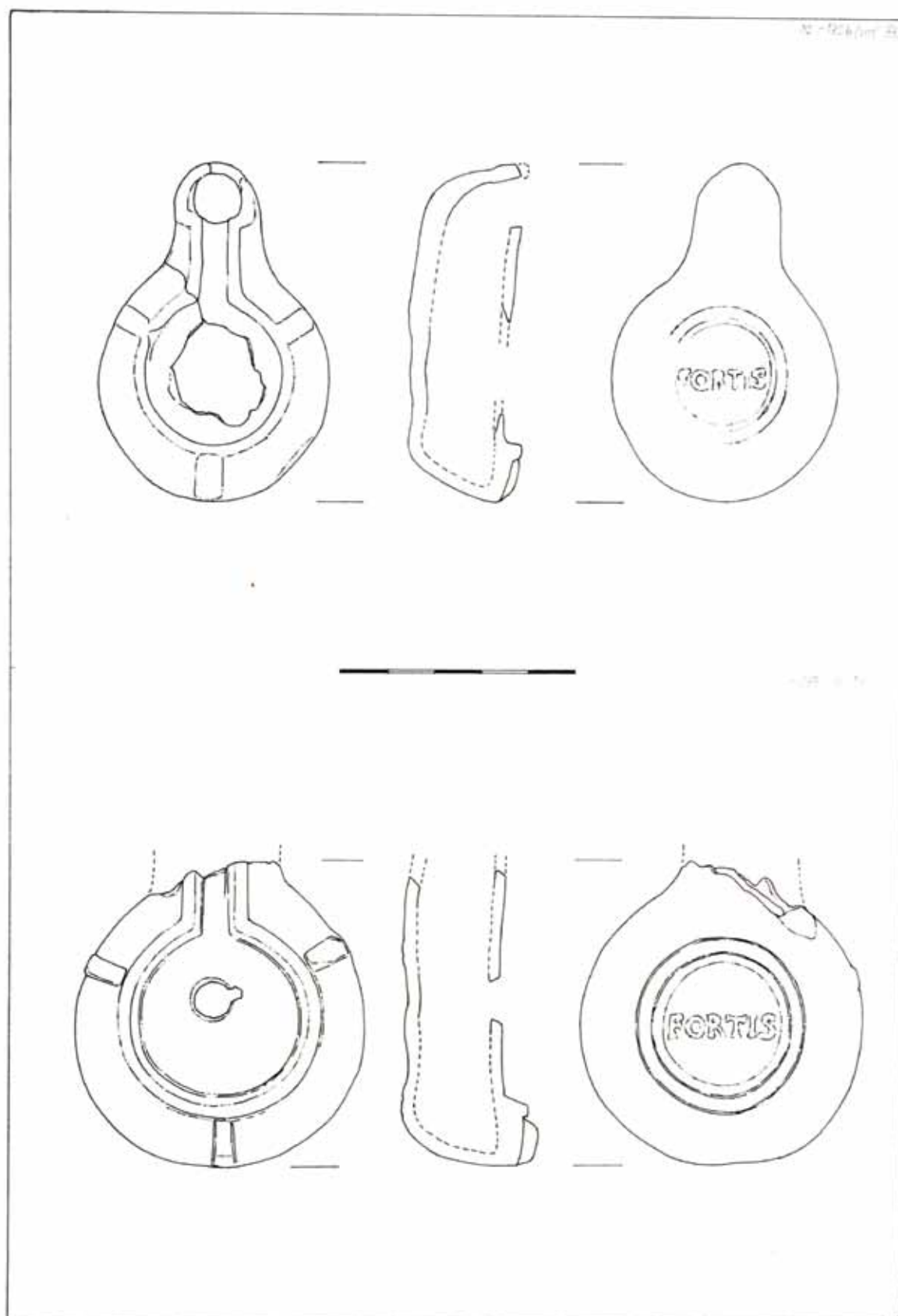

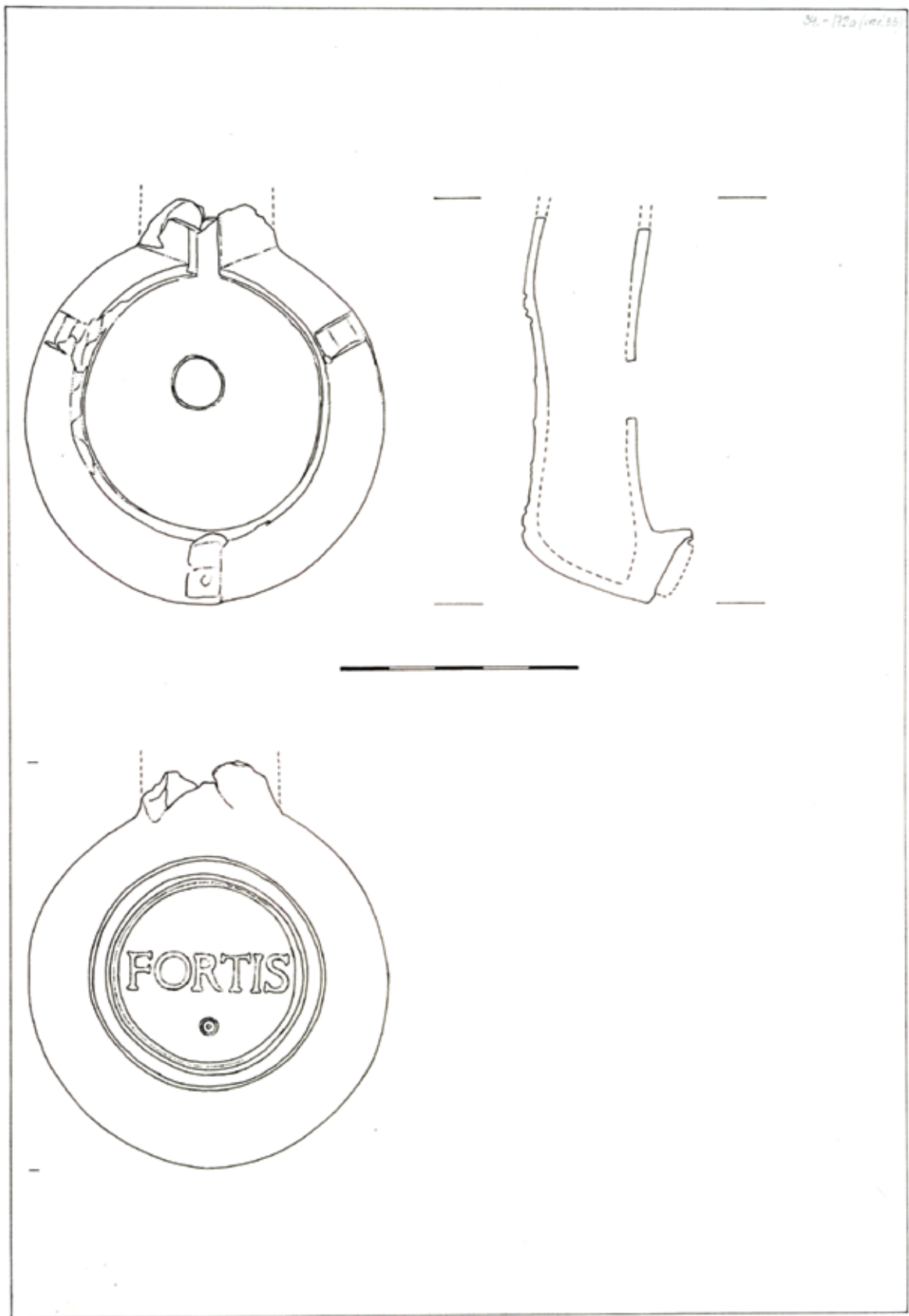

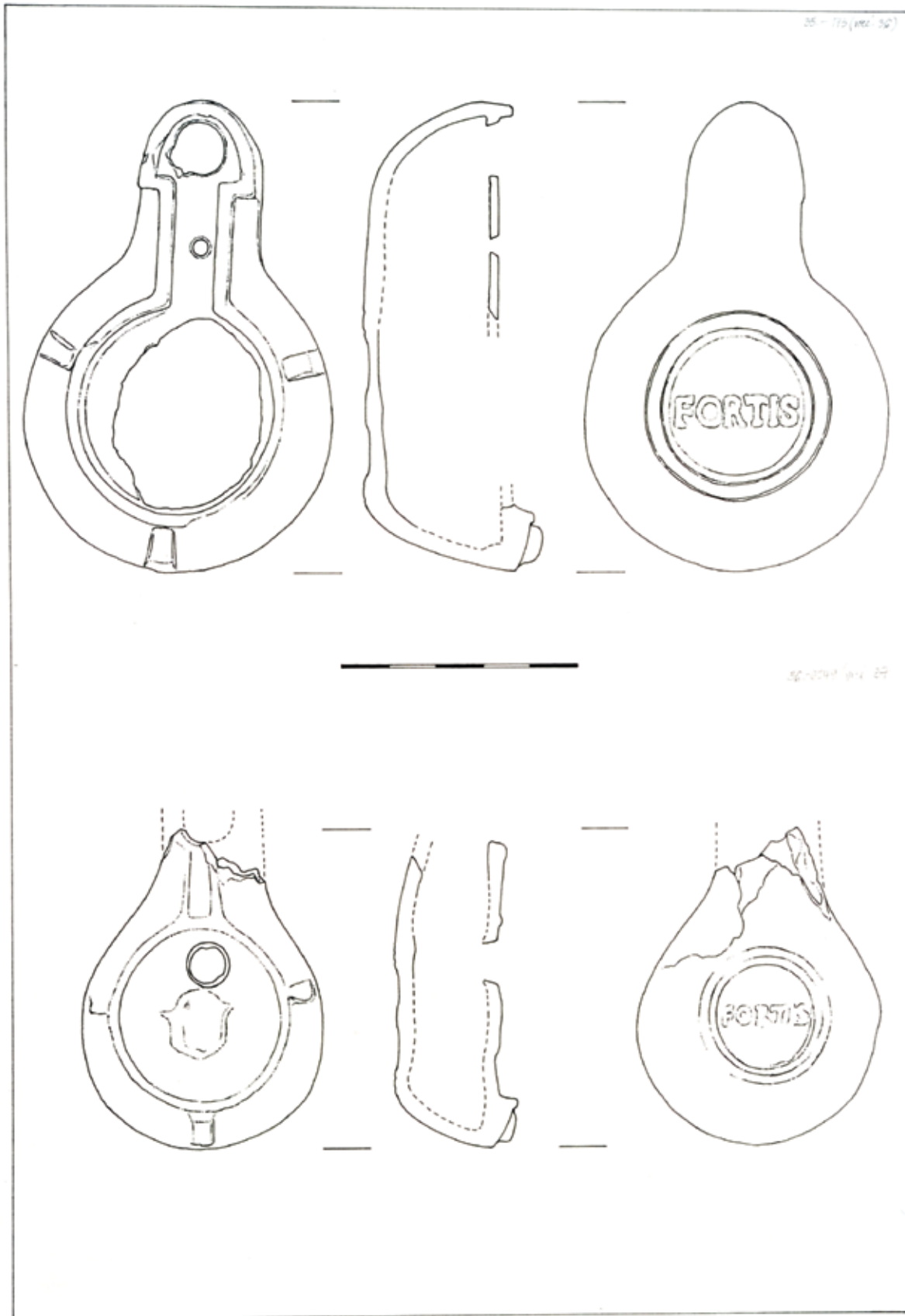

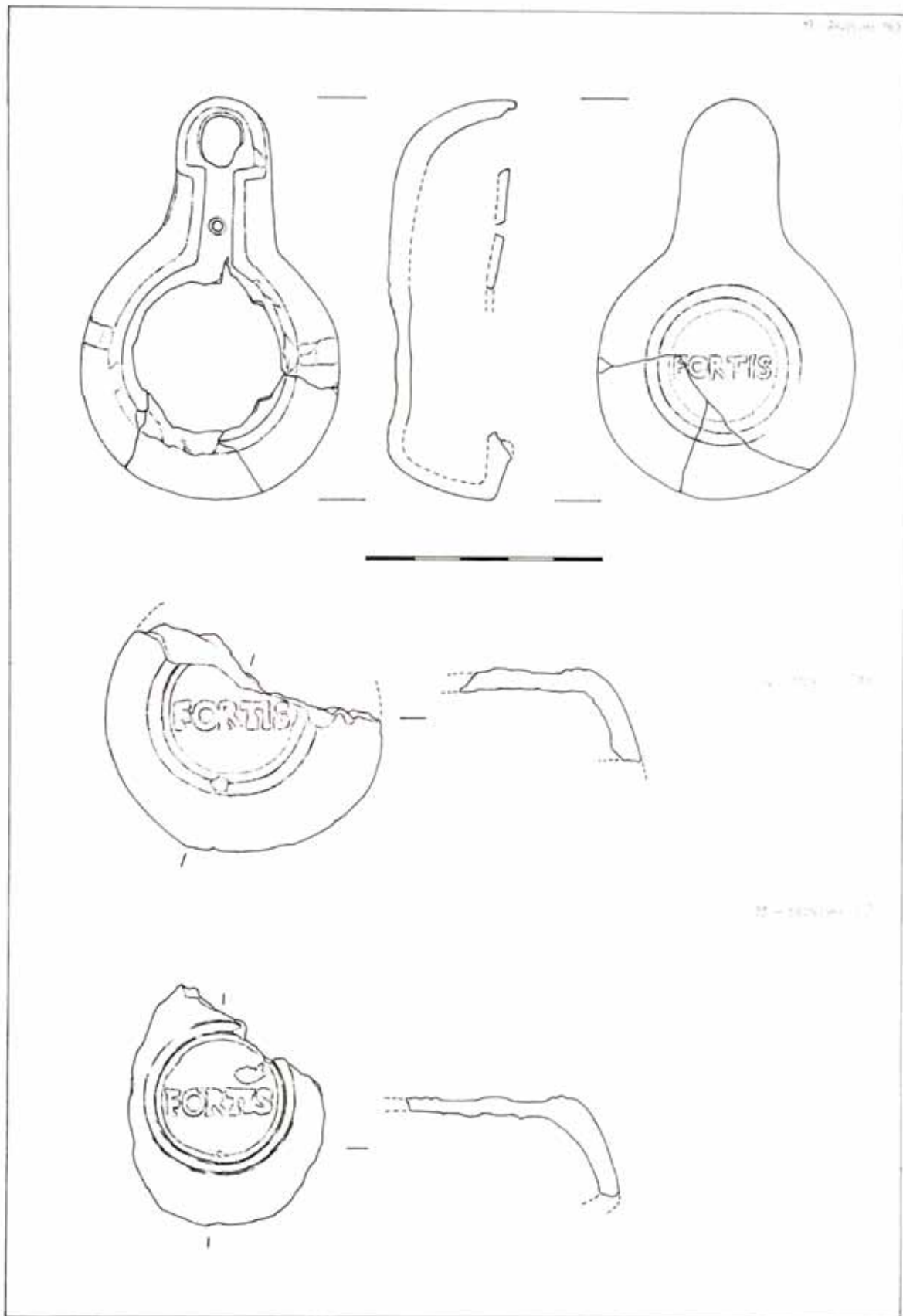

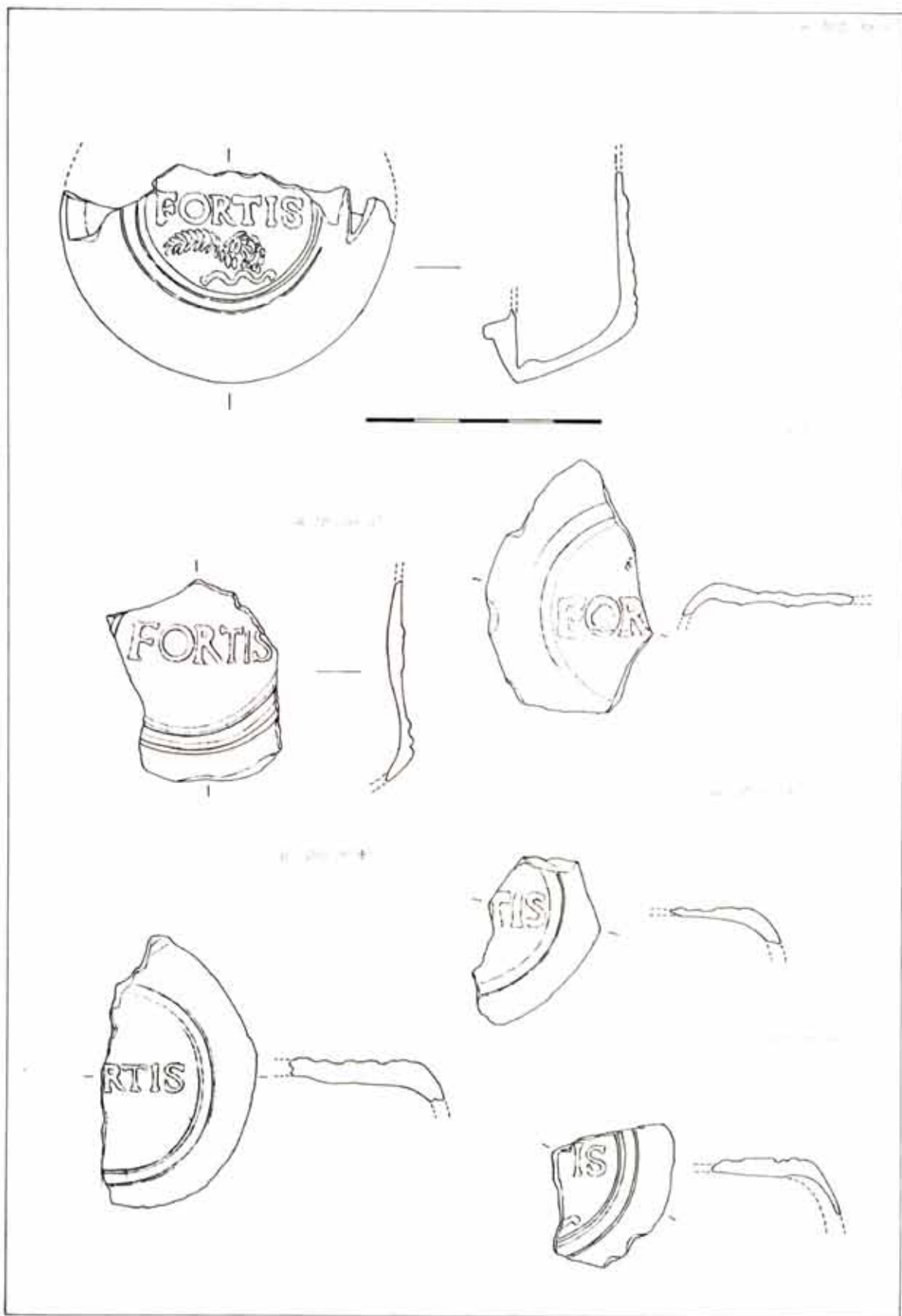

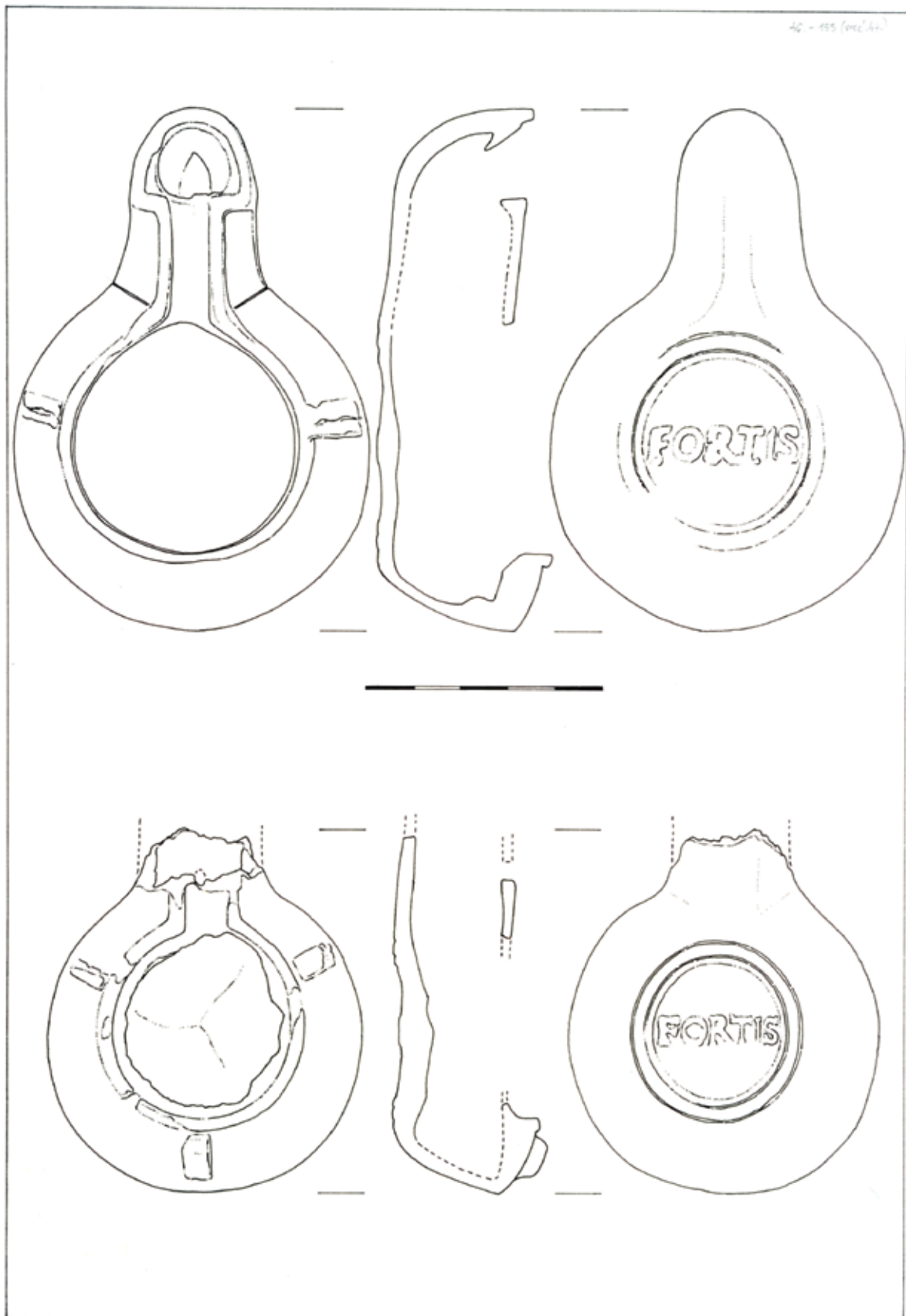

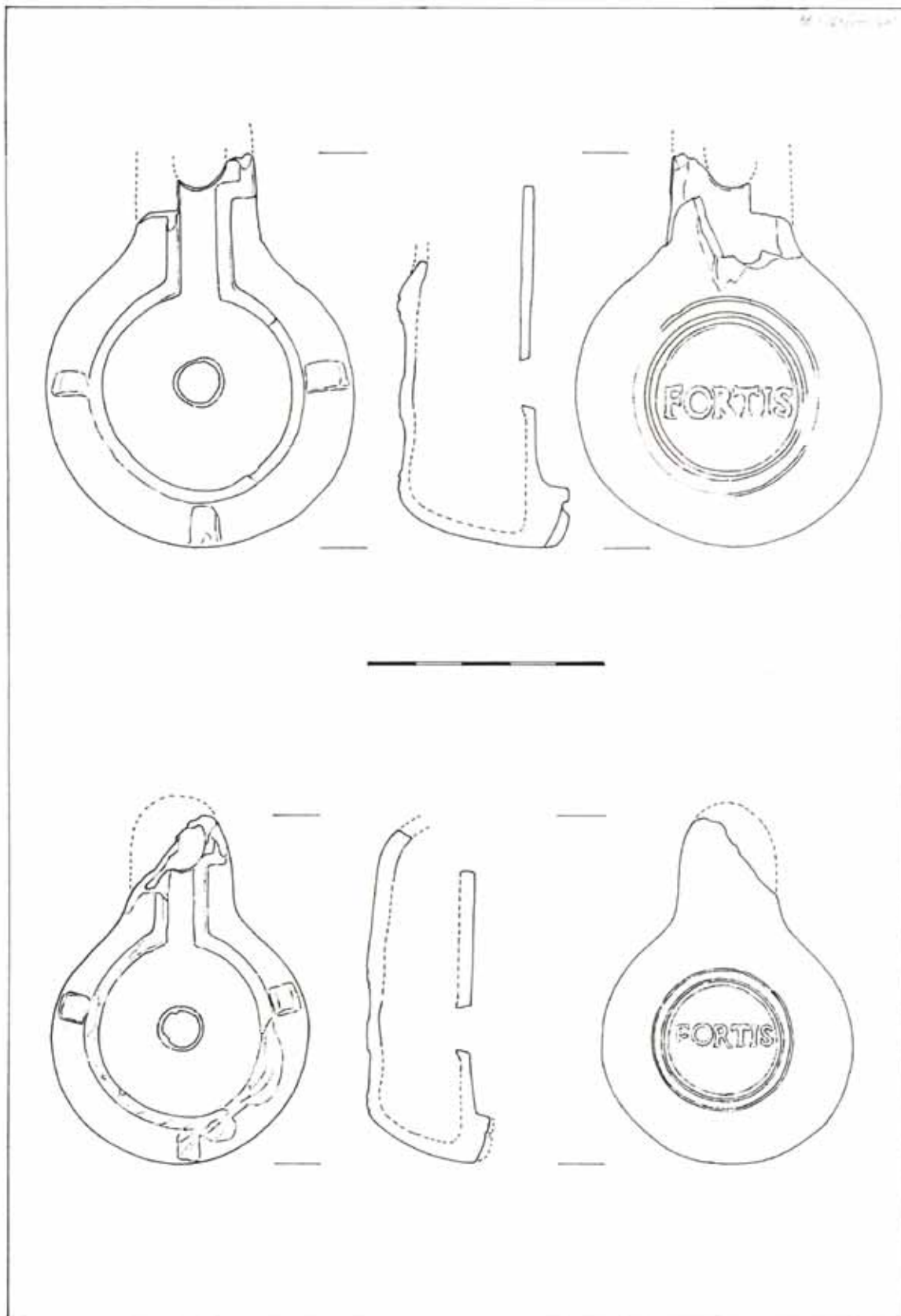

LITERATURA

- BARKOCZI, L. 1980., *History of Pannonia* // The Archaeology of Roman Pannonia, Budapest, 85-124.
- BUSULADŽIĆ, A., 2007., *Antičke svjetiljke u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo.
- CELESTIN, V., 1901., *Rimske svjetiljke iz Osijeka* // Vjesnik hrvatskog arheološkog društva 5, 21-43.
- FILIPOVIĆ, S., 1997., *Pododjel antičke arheologije* // Blago Muzeja Slavonije: katalog izložbe, Osijek, 65-79.
- FILIPOVIĆ, S., 2004., *Colonia Aelia Mursa* // The autonomous towns of Noricum and Pannonia, Situla 42, Ljubljana, 157-168.
- FLUSS, M. 1933., *Mursa* // *Paulys Real-Encyclopaedie der classischen Altertumswissenschaft*, Bd 31, Stuttgart.
- ISTENIČ, J., 1999., *Poetovio, The Western Cemeteries*, I i II, Ljubljana.
- IVANYI, D., 1935., *Die Pannonischen lampen* // *Dissertationes Pannonicae* 2, ser. 2, Budapest.
- KIRSCH, A., 2002., *Antike Lampen im Landesmuseum Mainz*, Mainz am Rhein.
- LUCERNE romane. *Breve storia dell'illuminazione nell'antica Roma: katalog izložbe*, 1997., Bologna.
- MOCSY, A. 1962., *Pannonia* // *Paulys Real-Encyclopaedie der classischen Altertumswissenschaft*, Supl. IX, Stuttgart, 516-776.
- MOCSY, A. 1974., *Pannonia and Upper Moesia. A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, London-Boston.
- MUNSELL soil color chart, 2000., New Windsor.
- PALÁGY, S., 2002., *Római kori világítóeszközök a Veszprémi Laczkó Dezső Múzeum gyűjteményéből*, Veszprem.
- PINTEROVIĆ, D., 1978., *Mursa i njeno područje u antičko doba*, Osijek.
- ŠIMIĆ, J., 1997., *Arheološki odjel* // Blago Muzeja Slavonije: katalog izložbe, Osijek, 49-51.
- VIKIĆ-BELANČIĆ, B., 1976., *Antičke svjetiljke u Arheološkom muzeju u Zagrebu*, Zagreb.
- ZANINOVIĆ, D., 2004., *Fiat lux, rimske svjetiljke iz fundusa Gradskog muzeja Sisak*, Sisak.